

3. Využití lidských zdrojů

3.1. Ekonomický potenciál

Znalost ekonomického potenciálu kraje je základní podmínkou pro jeho další rozvoj a s tím související rozvoj životní úrovně obyvatel regionu. Vyjádřit ekonomický potenciál regionu je však velmi složité a ani tato publikace se s tímto úkolem v plné šíři nevyrovná. Na základě analýzy stanovených ukazatelů, jako jsou makroekonomika, investice, odvětvová struktura a další, se o to chceme alespoň pokusit.

Královéhradecký kraj patří rozlohou i počtem obyvatel mezi menší kraje a vzhledem k odvětvové struktuře národního hospodářství nepatří ani mezi „bohaté“ kraje. Jeho hlavní devizou jsou přírodní a kulturní památky a s tím související čilý cestovní ruch.

Makroekonomické ukazatele

Hrubý domácí produkt vytvořený v kraji v roce 2005 ve výši 127,3 mld. Kč v tržních cenách byl oproti roku 2000 o více než čtvrtinu vyšší, podíl kraje na HDP České republiky se však za posledních šest sledovaných let snížil o 0,3 procentních bodů a v roce 2005 činil 4,8 %. Průměrné roční tempo růstu hrubého domácího produktu bylo 4,8 %, nejvyšší meziroční nárůst byl mezi roky 2005 a 2004, a sice 6,4 %.

Tab. 3.1.1 Regionální makroekonomické ukazatele

	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %	
								2005/2000	průměrná roční
Hrubý domácí produkt (HDP) v tržních cenách	mil. Kč	100 731	106 098	109 247	112 861	119 651	127 347	26,4	4,8
Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK)	mil. Kč	30 363	24 353	34 659	24 768	31 015	25 719	-15,3	-3,3
Disponibilní důchod domácností (DDD)	mil. Kč	62 777	65 865	68 243	68 877	71 087	74 453	18,6	3,5
Podíl kraje na HDP České republiky (ČR = 100)	%	5,1	5,0	4,9	4,8	4,8	4,8	-0,3	x
Vývoj HDP (stálé ceny roku 1995, min. rok = 100)		105,3	100,1	100,7	102,3	103,3	106,7	x	x
HDP na 1 obyvatele v PPS ²⁾ (EU 25 = 100) ³⁾		61,4	61,0	61,5	61,2	63,1	65,8	¹⁾ 4,5	x
HDP na 1 obyvatele	Kč	201 667	212 580	219 043	226 640	243 726	259 348	28,6	5,2
THFK na 1 obyvatele	Kč	55 076	44 234	63 165	45 221	56 701	46 946	-14,8	-3,1
DDD na 1 obyvatele	Kč	113 871	119 633	124 372	125 752	129 959	135 900	19,3	3,6
HDP na 1 obyvatele (ČR = 100)		94,6	92,4	90,7	89,7	89,5	89,4	¹⁾ -5,2	x
THFK na 1 obyvatele (ČR = 100)		92,4	68,6	95,1	67,1	79,4	64,8	¹⁾ -27,6	x
DDD na 1 obyvatele (ČR = 100)		100,4	99,9	99,3	96,0	96,0	96,1	¹⁾ -4,3	x

¹⁾ rozdíl 2005 - 2000 v bodech

²⁾ PPS - jednotka pro měření kupní síly

³⁾ EU 25 - průměr za 25 členských zemí EU

Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele v roce 2005 dosáhl 89,4 % republikového průměru a obsadil páté místo za Hlavním městem Prahou a kraji Plzeňským, Středočeským a Jihomoravským. V roce 2000 však zaujímal s 94,6 % druhé místo za Prahou. Při přepočtu hrubého domácího produktu na stálé ceny roku 1995 byl v roce 2005 zaznamenán nejvyšší meziroční nárůst, a to 6,7 %, zatímco nejnižší v roce 2001 činil pouze 0,1 %. Jeden obyvatele Královéhradeckého kraje vyprodukuje průměrně dvě třetiny průměrné produkce občana Evropské unie (EU 25 = 100), měřeno jednotkou PPS (jednotka pro měření kupní síly).

Objemem disponibilního důchodu domácností (DDD), který v roce 2005 dosáhl v kraji hodnoty 74,5 mld. Kč se kraj zařadil na 10. místo a na celkovém objemu České republiky se podílel 51 %. Disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele vzrostl za posledních pět let téměř o pětinu, přičemž průměrný meziroční nárůst činil 3,6 %. Zatímco v roce 2000 byl důchod domácností na 1 obyvatele v kraji vyšší než celorepublikový průměr, v následujících letech klesal a v roce 2005 činil 96,1 % průměru České republiky.

Důležitým zdrojem ekonomického růstu jsou investice, jejichž vyjádřením na makroekonomické úrovni je ukazatel tvorby hrubého fixního kapitálu (THFK). V roce 2005 dosáhl objem 25,7 mld. Kč, byl o 15,3 % nižší než v roce 2000, průměrné roční tempo poklesu činilo 3,3 %. Přibližně stejný pokles v relativním vyjádření zaznamenal tento ukazatel přepočítaný na 1 obyvatele (14,8 %). Největší propad nastal u THFK na 1 obyvatele v porovnání s průměrem České republiky (ČR = 100). V roce 2000 kraj dosahoval 92,4 % tohoto průměru, v roce 2005 pouhých 64,8 % (-27,6 procentních bodů). V mezikrajském porovnání byl Královéhradecký kraj v tvorbě hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele na předposledním místě. Nižší hodnotu vykazoval pouze kraj Olomoucký.

Odvětvová struktura ekonomiky

O odvětvové struktuře ekonomiky vypovídá podíl jednotlivých odvětví na tvorbě hrubé přidané hodnoty kraje.

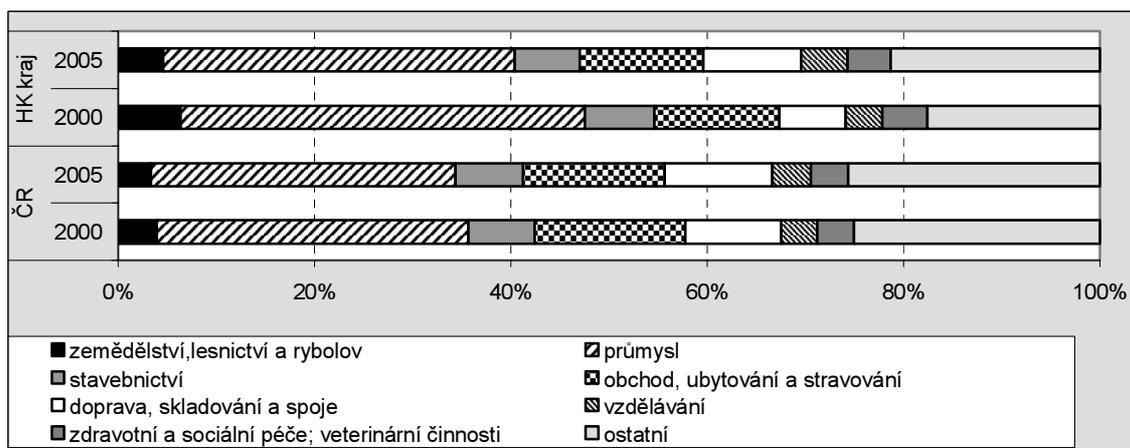
Tab. 3.1.2 Hrubá přidaná hodnota podle odvětví

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl 2005 -2000 v bodech
Hrubá přidaná hodnota celkem (mil. Kč)	100 731	106 098	109 247	112 861	119 651	127 347 ¹⁾	26,4
v tom odvětví (%):							
zemědělství, myslivost, lesnictví; chov ryb	5,9	5,1	4,4	4,9	5,3	4,5	-1,4
průmysl	40,5	39,8	36,0	34,2	34,5	35,7	-4,8
stavebnictví	6,8	6,7	6,2	6,4	6,5	6,6	-0,2
obchod; opravy motorových vozidel a výrobků pro osob. potřebu; ubytování a stravování	11,4	11,8	12,5	13,3	12,7	12,6	1,2
doprava, skladování a spoje	8,3	9,3	9,4	10,4	10,3	9,9	1,6
finanční zprostředkování; činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, podnikatelské činnosti	9,8	9,9	14,1	11,9	11,5	11,9	2,1
veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	5,8	5,9	6,2	6,7	6,7	6,6	0,8
vzdělávání; zdravotní a sociální péče; ostatní veřejné, sociální a osobní služby	11,4	11,4	11,2	12,1	12,4	12,0	0,6
ostatní odvětví	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

¹⁾ změna v %

Hrubá přidaná hodnota (HPH), vytvořená ekonomickými subjekty sídlícími na území Královéhradeckého kraje, dosáhla v roce 2005 hodnoty 127,3 mld. Kč, tj. o 26,6 mld. (v relativním vyjádření o 26,4 %) více než v roce 2000. Na tvorbě hrubé přidané hodnoty se dlouhodobě nejvíce podílí průmysl, jeho zastoupení však v posledních letech výrazně kleslo, v roce 2005 téměř o 5 procentních bodů v porovnání s rokem 2000. Větší nové průmyslové podniky nevznikají, naopak, v našem kraji tradiční textilní výroba prožívá prudký útlum a některé továrny zanikají úplně.

Graf 9 Struktura hrubé přidané hodnoty podle OKEČ v roce 2000 a 2005

Zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov se na tvorbě hrubé přidané hodnoty podílely v roce 2000 necelými 6 % (ačkoliv je Královéhradecký kraj často charakterizován jako kraj zemědělsko-průmyslový) a jejich podíl stále klesá. Stavebnictví si udržuje konstantní úroveň, větší nárůst lze očekávat v roce 2006 a hlavně 2007, kdy vzhledem k mírné zimě byl ve stavební výrobě zaznamenán veliký rozmach. Největší nárůst za

sledované roky vykázalo odvětví finančního zprostředkování a podobných činností. Nárůst o 2,1 procentních bodů vyjadřuje rozvoj bankovních a poradenských činností a vznik nových realitních kanceláří, především v krajském městě. Královéhradecký kraj se na hrubé přidané hodnotě České republiky ve sledovaných letech podílel hodnotou pohybující se v rozmezí 5,1 % v roce 2000 až 4,8 % (v posledních třech letech).

Podnikatelské prostředí

Podnikatelské prostředí kraje lze charakterizovat stavem a strukturou registru ekonomických subjektů (RES). K 31. 12. 2005 mělo sídlo na území Královéhradeckého kraje 124 tisíc ekonomických subjektů. Jejich počet od roku 2000 vzrostl o 15,6 tisíc, tj. o více než 14 % při průměrné roční změně o 2,7 %. Z celkového počtu ekonomických subjektů v České republice mělo sídlo na území kraje 5,2 % firem a institucí, což odpovídá velikosti kraje a jeho postavení v rámci republiky.

Tab. 3.1.3 Registrované subjekty podle právní formy (stav k 31. 12.)

	2000	2005	Změna v %		Struktura v %	
			2005/2000	průměrná roční	2000	2005
Registrované subjekty celkem	108 377	123 986	14,4	2,7	100,0	100,0
v tom:						
fyzické osoby	91 854	102 451	11,5	2,2	84,8	82,6
v tom: soukromí podnikatelé	78 232	88 537	13,2	2,5	72,2	71,4
samostatně hospodařící rolníci	7 872	8 033	2,0	0,4	7,3	6,5
podnikající podle zvláštních zákonů	5 750	5 881	2,3	0,5	5,3	4,7
právnícké osoby	16 523	21 535	30,3	5,4	15,2	17,4
z toho: obchodní společnosti	8 375	9 926	18,5	3,5	7,7	8,0
družstva	549	587	6,9	1,3	0,5	0,5
státní podniky	70	36	-48,6	-12,5	0,1	0,0

Struktura registru podle právní formy subjektů je v čase konstantní, i když mezi jednotlivými roky k mírným změnám docházelo. Trvale největší zastoupení mají fyzické osoby a z nich soukromí podnikatelé (fyzické osoby podnikající podle živnostenského zákona nezapsané v obchodním rejstříku), kteří tvoří téměř tři čtvrtiny všech subjektů. Počet fyzických osob za pět let vzrostl o 10 tisíc, ale jejich podíl na celkovém počtu subjektů klesl o více než 2 procentní body. Absolutní i relativní nárůst zaznamenaly právnícké osoby a v jejich rámci obchodní společnosti. Trvale a nevratně ubývá státních podniků. Z počtu 70 v roce 2000 jich bylo k 31. 12. 2005 v kraji registrováno 36.

Ve struktuře subjektů podle kategorie počtu zaměstnanců tvořily v roce 2005 největší počet subjekty, u kterých nebyl počet zaměstnanců uveden (doplnění či nedoplnění údaje zřejmě souvisí s ekonomickou aktivitou jednotky). Tato kategorie zaznamenala ve sledovaných letech prudký nárůst, z 22,7 tisíc subjektů v roce 2000 na 67,6 tisíc v roce 2005 a tvořila tak nadpoloviční většinu všech subjektů. Nejvíce subjektů naopak zaniklo, resp. nové nevznikaly v kategorii 1 – 5 zaměstnanců (v roce 2005 byla registrována necelá čtvrtina počtu z roku 2000) a dále v kategorii 6 – 9 zaměstnanců (úbytek o jednu desetinu). Za tímto vývojem lze vidět v minulých letech zavedené daňové zákony, které stanovují minimální daň. Rostoucí daňová zátěž, zvýšené odvody na pojistném a pokračující růst cen vstupů ztížily podmínky pro podnikání do takové míry, že pro řadu podnikatelů přestalo být rentabilní. S přibývajícím počtem zaměstnanců podíl subjektů na jejich celkovém počtu klesal. Největší subjekt v kraji, Fakultní nemocnice Hradec Králové, spadá do kategorie 4 000 – 4 999 zaměstnanců.

Podle odvětví národního hospodářství se více než čtvrtina ekonomických subjektů zabývala obchodem, opravami motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a pro domácnost. V roce 2000 byl jejich podíl ještě vyšší, téměř 30 %. Nárůst jak absolutní tak relativní zaznamenaly subjekty provozující činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, naopak mírně poklesl absolutní počet i zastoupení finančních zprostředkovatelů.

Tab. 3.1.4 Registrované subjekty podle počtu zaměstnanců a podle převažující činnosti (stav k 31. 12.)

	2000	2005	Změna v %		Struktura v %	
			2005/2000	průměrná roční	2000	2005
Registrované subjekty celkem	108 377	123 986	14,4	2,7	100,0	100,0
v tom s počtem zaměstnanců:						
neuveдено	22 706	67 577	197,6	24,4	21,0	54,5
bez zaměstnanců	43 852	42 692	-2,6	-0,5	40,5	34,4
1 - 5	37 020	9070	-75,5	-24,5	34,2	7,3
6 - 9	1 650	1 467	-11,1	-2,3	1,5	1,2
10 - 19	1 436	1 449	0,9	0,2	1,3	1,2
20 - 49	1 029	1 039	1,0	0,2	0,9	0,8
50 - 99	367	381	3,8	0,8	0,3	0,3
100 - 199	186	187	0,5	0,1	0,2	0,2
200 - 499	88	81	-8,0	-1,6	0,1	0,1
500 - 999	33	34	3,0	0,6	0,0	0,0
1 000 a více	10	9	-10,0	-2,1	0,0	0,0
z toho podle převažující činnosti:						
zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov	9 382	10 241	9,2	1,8	8,7	8,3
průmysl celkem	15 924	17 797	11,8	2,2	14,7	14,4
stavebnictví	11 870	14 659	23,5	4,3	11,0	11,8
obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a pro domácnost	31 796	32 465	2,1	0,4	29,3	26,2
ubytování a stravování	6 266	7 768	24,0	4,4	5,8	6,3
doprava, skladování a spoje	3 412	3 651	7,0	1,4	3,1	2,9
finanční zprostředkování	3 857	3 739	-3,1	-0,6	3,6	3,0
činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu	13 043	18 089	38,7	6,8	12,0	14,6
veřejná správa a obrana, sociální zabezpečení	930	1 143	22,9	4,2	0,9	0,9
vzdělávání	1 209	1 876	55,2	9,2	1,1	1,5
zdravotní a sociální péče, veterinární činnosti	1 798	1 956	8,8	1,7	1,7	1,6
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	8 890	10 602	19,3	3,6	8,2	8,6

Pro mezikrajské srovnání je vhodné použít ukazatel intenzity podnikatelské aktivity, což je počet registrovaných ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel. Královéhradecký kraj v roce 2005 zaujímal osmou pozici s 226 ekonomickými subjekty na 1 000 obyvatel středního stavu. Průměr za Českou republiku činil 233 subjektů, nejvyšší intenzita podnikatelské aktivity byla v Praze s 362 subjekty na 1 000 obyvatel.

V registru ekonomických subjektů jsou uvedeny všechny jednotky bez ohledu na to, zda jsou či nejsou aktivní. Aktivní ekonomické subjekty, tj. ty, které podle informací ze statistických zjišťování nebo administrativních zdrojů vykazují ekonomickou činnost, jsou definovány jako **statistické jednotky typu podnik**. Jednotek typu podnik byla v Královéhradeckém kraji více než polovina z celkového počtu registrovaných subjektů. S výjimkou samostatně hospodařících rolníků, kterých byla aktivních necelá polovina, u všech ostatních právních forem bylo více než 50 % jednotek aktivních. U obchodních společností a družstev to byly téměř tři čtvrtiny. Podle převažující ekonomické činnosti bylo nejvíce aktivních mezi subjekty provozujícími zdravotní a sociální péči a veterinární činnosti (84,3 %), nejméně pak v obchodě, opravách motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a pro domácnost. Podle počtu zaměstnanců a právní formy byl absolutně největší počet jednotek typu podnik v kategorii 1 – 5 zaměstnanců a v rámci této kategorie pak u právní formy soukromí podnikatelé, následovaní obchodními společnostmi. Z pohledu počtu zaměstnanců a převažující činnosti byly nejvíce zastoupeny opět malé firmy s 1 – 5 zaměstnanci s převažující ekonomickou činností obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a pro domácnost a dále malé podniky provozující činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu.

Tab. 3.1.5 Ekonomické subjekty a statistické jednotky typu podnik podle vybraných právních forem, vybraných činností a počtu zaměstnanců v kraji k 31. 12. 2005

	Registrovane jednotky celkem	Jednotky typu podnik		Jednotky typu podnik s počtem zaměstnanců					
		celkem	podíl v %	1 - 5	6 - 19	20 - 99	100 - 499	500 - 999	1 000 a více
Registrované subjekty celkem	123 986	68 808	55,5	8 629	2 713	1 329	261	34	9
v tom podle právní formy:									
fyzické osoby	102 451	56 673	55,3	5 506	918	124	2	-	-
z toho: soukromí podnikatelé	88 537	49 377	55,8	4 034	766	108	2	-	-
samostatně hospodařící rolníci	8 033	3 814	47,5	279	65	11	-	-	-
právnícké osoby	21 535	12 135	56,4	3 123	1 795	1 205	259	34	9
z toho: obchodní společnosti	9 926	7 293	73,5	2 493	1 446	793	195	28	6
družstva	587	418	71,2	49	16	37	14	1	-
státní podniky	36	25	69,4	8	1	-	1	1	1
Převažující činnost (vybrané činnosti)									
zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov	10 241	5 107	49,9	351	106	90	30	-	1
průmysl celkem	17 797	10 883	61,2	997	590	372	141	24	6
stavebnictví	14 659	9 704	66,2	577	274	129	7	1	-
obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a pro domácnost	32 465	15 208	46,8	2 258	688	163	13	-	-
činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu	18 089	10 836	59,9	1 190	258	82	2	-	-
veřejná správa a obrana, sociální zabezpečení	1 143	739	64,7	263	88	39	21	1	1
vzdělávání	1 876	1 153	61,5	71	133	237	10	1	-
zdravotní a sociální péče, veterinární činnosti	1 956	1 649	84,3	929	79	74	17	5	1
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	10 602	5 115	48,2	391	122	58	10	-	-

Výzkum a vývoj

Výzkumem a vývojem se rozumí systematická tvůrčí práce konaná za účelem získání nových znalostí nebo jejich využití. S rozvojem techniky a v poslední době především elektroniky má výzkum a vývoj stále větší vliv na ekonomický růst regionu. Tato oblast je velice závislá na kvalitě pracovní síly, na její odbornosti a pracovním nasazení, které není vždy dostatečně finančně ohodnoceno. Právě omezené finanční prostředky jsou největším problémem v oblasti výzkumu a vývoje. Jak zaměstnanci, tak výdaje na výzkum a vývoj jsou tříděni do čtyř základních sektorů (podnikatelského, vládního, vyššího odborného a vysokého školství a soukromého neziskového).

Podnikatelský sektor zahrnuje jednotky, jejichž činností je výroba zboží nebo služeb pro prodej veřejnosti za ekonomicky významnou cenu (firmy, finanční instituce, zaměstnavatelé). Vládní sektor je složen z orgánů státní správy a samosprávy na všech úrovních (Akademie věd, rezortní výzkumné ústavy ministerstev) s výjimkou veřejně řízeného vyššího odborného a vysokého školství. Sektor vyššího odborného a vysokého školství zahrnuje univerzity, vysoké školy, další instituce pomaturitního vzdělávání, výzkumné ústavy, experimentální zařízení a kliniky pracující pod řízením a kontrolou organizací vyššího vzdělávání. Soukromý neziskový sektor zahrnuje soukromé instituce, které nejsou založeny s primárním cílem tvorby zisku (svazy, kluby, hnutí či nadace), dále soukromé osoby a domácnosti.

Zaměstnanci výzkumu a vývoje jsou míněni výzkumní pracovníci, kteří provádějí přímo výzkum a vývoj, a dále pomocní, techničtí, administrativní a jiní pracovníci. Počet zaměstnanců výzkumu a vývoje se v letech 2001 až 2005 zvýšil dvojnásobně, z toho nejvíce v letech 2004 a 2005, kdy v obou letech meziroční nárůsty dosáhly kolem 30 %. Počet 1 365 osob v roce 2005 představuje počet osob přepočtených na plný pracovní úvazek (z toho bylo 417 žen). V oblasti výzkumu a vývoje je poměrně častým jevem kratší pracovní úvazek, takže ve skutečnosti pracovalo v roce 2005 v Královéhradeckém kraji v tomto oboru 2 271 fyzických osob. Počet vlastních výzkumných pracovníků stoupl dokonce na trojnásobek, přičemž ve vládním sektoru z 46 výzkumných pracovníků v roce 2001 na 217 v roce 2005 (nárůst o 371,7 %). Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj se již tak prudkým tempem nezvyšovaly (o 70 %). Nejvíce peněz mířilo do podnikatelského sektoru

(v roce 2005 to bylo 557 mil. Kč), ale výdaje v tomto sektoru vzrostly od roku 2001 pouze o 5,7 %. Ve vládním sektoru, ve kterém bylo v roce 2005 určeno na výzkum a vývoj 331 mil. Kč, činil nárůst 442 %.

Tab. 3.1.6 Výzkum a vývoj

	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2001
Zaměstnanci výzkumu a vývoje (FTE)	678	729	800	1 050	1 365	201,3
v tom sektor:						
podnikatelský	522	571	645	689	809	155,0
vládní	86	73	70	235	349	405,8
vyššího odborného a vysokého školství	69	79	84	126	206	298,6
soukromý neziskový	i.d.	6	i.d.	-	-	x
Výzkumní pracovníci (FTE)	236	296	299	517	733	310,6
v tom sektor:						
podnikatelský	129	176	176	263	338	262,0
vládní	46	42	48	131	217	471,7
vyššího odborného a vysokého školství	60	76	73	122	177	295,0
soukromý neziskový	i.d.	i.d.	i.d.	-	-	x
Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj (mil. Kč)	685	662	784	1 177	1 169	170,7
v tom sektor:						
podnikatelský	527	456	599	683	557	105,7
vládní	61	45	64	271	331	542,6
vyššího odborného a vysokého školství	97	159	122	224	281	289,7
soukromý neziskový	i.d.	i.d.	0	-	i.d.	x

Výsledkem činnosti výzkumných a vývojových pracovišť jsou přihlášky vynálezů a především udělené patenty. V roce 2005 bylo v kraji podáno 26 přihlášek vynálezů a bylo uděleno 20 patentů, což představuje úspěšnost 77 %. Při mezikrajském srovnání je z tohoto pohledu kraj na 4. místě za kraji Karlovarským, Středočeským a Libereckým. Karlovarský kraj dosáhl úspěšnosti 100 %, ovšem při počtu čtyř podaných přihlášek. Průměrná úspěšnost přihlášených vynálezů v České republice byla 65 %.

Dalším vhodným ukazatelem pro mezikrajské srovnání je přepočtený výdaj na výzkum a vývoj na jednoho obyvatele. V roce 2005 byl Královéhradecký kraj částkou 2 134 Kč až na 9. místě, 2 000 Kč pod celorepublikovým průměrem. Pomineme-li Hl. m. Prahu, pak ostatní kraje výrazně převyšuje kraj Středočeský s výdaji 7 444 Kč na 1 obyvatele.

Dopravní dostupnost

V regionu Královéhradeckého kraje tvořilo v roce 2005 silniční síť 3,8 tisíc km silnic I. až III. třídy. Dálnice či rychlostní komunikace v té době v kraji ještě nebyly, což nepříznivě ovlivňovalo dopravní dostupnost kraje. Výrazně horší dopravní napojení pak vykazují především horské oblasti. Za sledované šestileté období se délka silniční sítě v podstatě nezměnila.

Tab. 3.1.7 Silniční doprava

Zdroj: Ročenka dopravy MDČR

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Délka silnic a dálnic (km)	3 755	3 755	3 753	3 751	3 754	3 755	100,0
z toho:							
silnice I. třídy	429	429	428	428	430	431	100,5
z toho: rychlostní komunikace	-	-	-	-	-	-	x
dálnice v provozu	-	-	-	-	-	-	x
Výkony silniční dopravy							
Vývoz zboží z kraje (tis. tun)	3 962	4 397	4 633	3 931	4 215	4 136	104,4
Dovoz zboží do kraje (tis. tun)	4 336	4 303	5 123	3 805	4 839	5 228	120,6
Přeprava zboží v rámci kraje (tis. tun)	12 472	16 246	18 665	13 558	15 714	16 077	128,9
Přeprava cestujících v rámci kraje (tis. osob)	20 644	18 148	19 314	18 558	12 396	17 213	83,4
Počet autobusových spojů v rámci kraje	22 616	22 772	24 165	23 842	24 338	24 757	109,5
v tom:							
pracovní den	15 927	16 165	17 169	16 905	17 190	17 319	108,7
sobota	3 178	3 142	3 326	3 302	3 381	3 469	109,2
neděle a svátky	3 511	3 465	3 668	3 635	3 767	3 969	113,0

Silniční systém se ke konci roku 2005 opíral o 431 km silnic I. třídy, tj. zhruba desetina všech silnic kraje. Jednak je to silnice I/11 (přivaděč od Prahy), která navazuje na první etapu dálnice D 11 ukončenou v té době u Poděbrad. Tato silnice je součástí mezinárodního tahu E 67 z Prahy do Hradce Králové a do polské Wroclavi, pak pokračuje východním směrem na Ostravu. Dále je to silnice I/33 směřující od Pardubic přes Hradec Králové a Náchodsko na již zmiňovanou Wroclav a silnice I/35 (součást mezinárodního tahu E 442) protínající kraj od severozápadu k jihu, tj. od Liberce přes Jičín a Hradec Králové dále na Olomouc. V roce 2005 připadlo na 1 000 obyvatel kraje 8,2 km silnic a hustota silniční sítě byla 0,79 km/km². Tyto hodnoty jsou vyšší než průměry za Českou republiku a odpovídají vyšší sídelní hustotě kraje. V České republice připadalo 5,4 km silnic a dálnic na 1 000 obyvatel při hustotě silniční sítě 0,70 km/km². V rámci kraje má nejhustší silniční síť okres Jičín (1,0 km/km²) a Hradec Králové, tzn. okresy s vyšší hustotou sídel, nejnižší hustotu vykazuje výrazně hornatý a řídko osídlený okres Trutnov (0,57 km/km²).

Výkonové ukazatele silniční dopravy se ve sledovaném období zvyšovaly. Jestliže v roce 2000 bylo po silnicích Královéhradeckého kraje přepraveno téměř 21 mil. tun zboží, pak v roce 2005 to bylo už 25,5 mil. tun zboží, nárůst objemu přepravy tedy činil více než 22 %. Rostoucí zatížení pozemních komunikací a zvyšující se intenzita dopravy budou do budoucna klást stále vyšší nároky na údržbu komunikací a na zabezpečení bezpečnosti provozu. Opačný trend byl patrný u přepravy cestujících v rámci kraje, čili autobusové dopravy. Od roku 2000 do roku 2004 klesl počet přepravovaných autobusů z 20,6 mil. osob na 12,4 mil. osob, tj. o 40 %. V roce 2005 došlo k částečnému oživení autobusové dopravy a počet přepravovaných se o téměř 5 tisíc zvýšil. Konečné saldo mezi rokem 2000 a 2005 je tedy úbytek 3,4 tisíc cestujících autobusem, což představuje snížení o 16,6 %. Počet autobusových spojů v průběhu sledovaného období mírně vzrostl, mezi roky 2000 a 2005 o 8,7 %. Téměř 3,5 tisíce spojů jezdilo v kraji v roce 2005 v sobotu, 4 tisíce spojů v neděli a o svátcích.

Tab. 3.1.8 Železniční doprava

Zdroj: Ročenka dopravy MDČR

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Provozní délka železničních tratí (km)	580	583	587	715	715	714	123,1
Vývoz zboží z kraje (tis. tun)	2 983	1 357	746	670	630	688	23,1
Dovoz zboží do kraje (tis. tun)	917	623	1 199	1 211	1 083	1 015	110,7
Přeprava zboží v rámci kraje (tis. tun)	70	128	132	116	98	75	107,1
Počet vlakových spojů v rámci kraje	11 108	11 307	11 340	12 017	12 250	13 019	117,2
v tom:							
pracovní den	4 288	4 215	4 252	4 520	4 678	4 937	115,1
sobota	3 435	3 611	3 609	3 656	3 847	4 114	119,8
neděle a svátky	3 385	3 481	3 479	3 841	3 725	3 968	117,2

Železniční síť Královéhradeckého kraje se vyznačuje velkým množstvím regionálních tratí v celkové provozní délce 714 km. Nejdůležitějšími železničními uzly jsou Hradec Králové, Jaroměř a Týniště nad Orlicí, přes které vedou regionálně nejvýznamnější tratě ve směru Praha – Liberec – Letohrad, tj. trať Velký Osek – Chlumec nad Cidlinou – Hradec Králové – Týniště nad Orlicí – Lichkov, trať Liberec – Turnov – Stará Paka – Jaroměř – Hradec Králové – Pardubice – Chrudim, trať Turnov – Jičín – Hořice – Hradec Králové a trať Nymburk – Kopidlno – Jičín. Hustota železnic v kraji je 0,15 km/km². Pro Královéhradecký kraj je velmi důležitá blízkost a snadná návaznost na mezinárodní železniční magistralu E40, která probíhá přes sousední Pardubický kraj. Počet vlakových spojení se od roku každoročně zvyšoval, v roce 2005 mohli cestující využívat o 1 911 (117,2 %) spojů více než v roce 2000.

Výkony v železniční dopravě měly proti výkonům v silniční dopravě zcela opačný vývoj. Ve sledovaném období došlo k výraznému propadu ve vývozu z kraje z téměř 3 mil. tun na pouhých 688 tis. tun, tj. pokles o tři čtvrtiny, dovoz zboží do kraje sice zaznamenal desetinový nárůst, celkově však bylo v roce 2005 přepraveno v kraji po železnici o 2,2 mil tun méně zboží než v roce 2000.

Z porovnání výkonů silniční nákladní dopravy a železniční dopravy za sledované šestileté období vyplynulo, že silniční nákladní dopravou bylo z Královéhradeckého kraje vyvezeno 3,6krát více zboží a 4,6krát více zboží do kraje dovezeno než po železnici. Stále vzrůstající význam nákladní silniční přepravy dokumentuje i množství přepraveného zboží v rámci samotného kraje: využitím silniční nákladní dopravy bylo přepraveno 92,7 mil. tun zboží, zatímco po železnici bylo za stejné období přepraveno pouze 619 tis. tun zboží, tj. 0,7 %.

Bytová výstavba

Úroveň bytového fondu, intenzivní výstavba nových bytů a modernizace stávajícího bytového fondu jsou významnými prostředky stabilizace lidských zdrojů. Základní údaje o domech a bytech přináší sčítání lidu, domů a bytů, které je v podstatě rozsáhlou inventarizací domovního a bytového fondu. Přináší údaje nejen

z hlediska počtu, ale především kvality a vybavení domů a bytů. Vývoj domovního a bytového fondu můžeme tedy hodnotit z dlouhodobého hlediska u vybraných ukazatelů již od roku 1961.

Domovní fond Královéhradeckého kraje tvořilo v roce 2001 téměř 129 tisíc domů určených k bydlení, z nich byla více než jedna pětina neobydlených. Trvale obydlených domů bylo 101,7 tisíc. V 90. letech minulého století došlo k podstatným změnám vývojových trendů domovního fondu, které ovlivnily strukturu bytového fondu. V 60. a především v 70. letech se zvyšoval počet bytů v bytových domech, což souviselo s dynamickou výstavbou družstevních bytů a počet bytů v rodinných domech klesal. V 90. letech nastal obrát, počet bytů v rodinných domech se v období 1991 – 2001 zvýšil o 5,9 %, počet bytů v bytových domech mírně poklesl. V roce 2001 bylo v kraji sečteno 204,5 tisíc trvale obydlených bytů, z toho 104,7 tisíc v rodinných domech.

Trvale se zvyšuje kvalitativní úroveň bytů a jejich velikostní parametry. V letech 1991 – 2001 se technická vybavenost bytů zlepšila ve všech ukazatelích: plyn mělo zavedeno 48,3 % bytů (nárůst 14 %), podíl bytů napojených na kanalizaci se zvýšil o desetinu na 68,8 %, dále vzrostla již značně vysoká vybavenost bytů vodovodem a dosáhla 98,3 %. Koupelnou nebo sprchovým koutem bylo vybaveno 95 % bytů, splachovacím záchodem 94 %. Podíl bytů I. kategorie (byty s ústředním topením a úplným příslušenstvím) činil 83,3 %. Úbytek malých bytů a naopak zvýšení větších bytů se v desetiletém období mezi dvěma sčítáními (1991 – 2001) projevil v nárůstu průměrné obytné plochy bytů: u bytů celkem se zvýšila o 7,3 % na 51,2 m², přitom výrazněji vzrostla v rodinných domech (o 9,4 % na 61,5 m²) než v bytových domech, kde nárůst představoval pouze 2,2 % (na 40,2 m²).

Struktura bytů se v jednotlivých okresech kraje lišila. Výsledky sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 ukázaly, že v okrese Jičín byly dvě třetiny všech trvale obydlených bytů v rodinných domech, zatímco v okresech Hradec Králové a Trutnov jich zdaleka nebyla ani polovina (44,5, resp. 44,3 %). V opačném poměru se nacházel podíl neobydlených bytů (14,9 % v okrese Jičín oproti 34 % v okrese Trutnov nebo 31,5 % v okrese Hradec Králové). Souvisí to s charakterem a sídelní strukturou okresů. Venkovský okres Jičín s rozdrobenou sídelní strukturou a na druhé straně městské okresy Hradec Králové a Trutnov, kde velký podíl obyvatel žije právě v těchto městech.

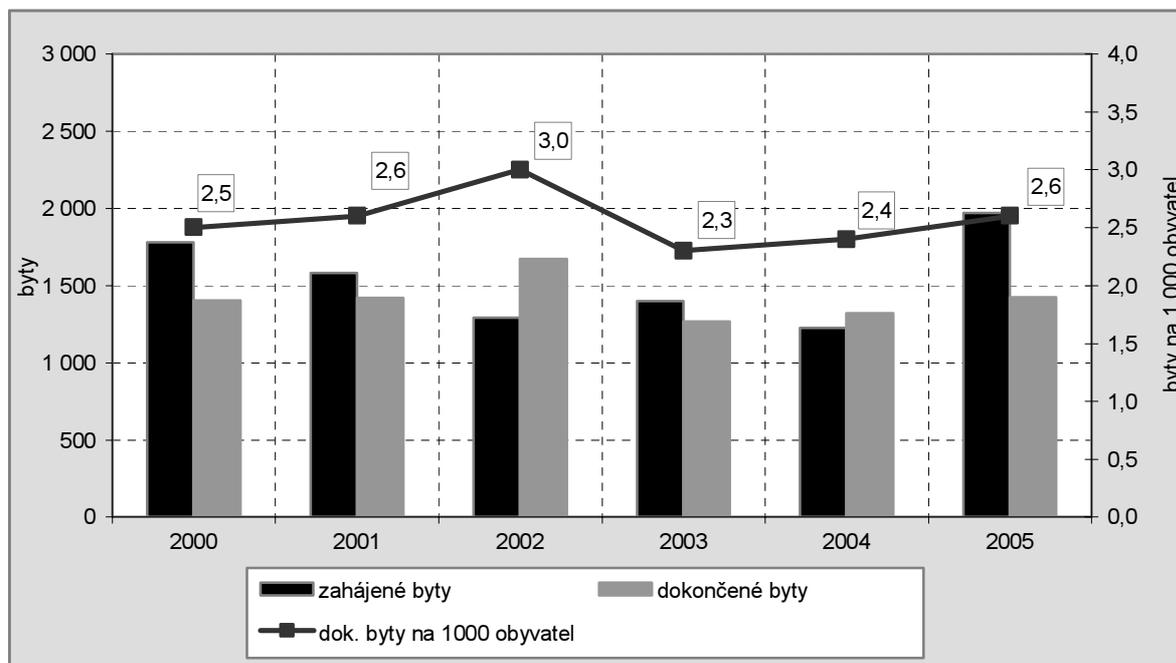
Tab. 3.1.9 Bytová výstavba

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %	
							2005/ 2000	průměrná roční
Zahájené byty	1 780	1 582	1 293	1 400	1 225	1 970	10,7	2,0
z toho v rodinných domech	597	592	550	704	723	1 008	68,8	11,0
Rozestavěné byty k 31. 12.	5 279	5 544	5 455	5 602	5 563	6 151	16,5	3,1
z toho v rodinných domech	2 412	2 420	2 380	2 578	2 756	3 151	30,6	5,5
Dokončené byty	1 404	1 419	1 671	1 270	1 322	1 423	1,4	0,3
z toho v rodinných domech	616	602	572	508	548	616	0,0	0,0
Dokončené byty na 100 zahájených bytů	78,9	89,7	129,2	90,7	107,9	72,2 ¹⁾	-8,5	-1,8
Dokončené byty na 1 000 obyvatel	2,5	2,6	3,0	2,3	2,4	2,6 ¹⁾	4,0	0,8
Průměrná obytná plocha dokončeného bytu (m ²)	66,7	65,8	60,4	64,8	68,8	68,1	2,1	0,4
z toho bytu v rodinných domech	89,8	92,3	94,7	92,7	93,6	95,7	6,6	1,3
Zrušené byty	201	169	114	117	136	133	-33,8	-7,9

¹⁾ rozdíl 2005 - 2000

V roce 2005 byla zahájena výstavba 1 970 nových bytů, proti roku 2000 byl tento počet o 190 bytů vyšší, relativní nárůst 10,7 % odpovídal průměrnému ročnímu zvýšení počtu zahájených bytů o 2,0 %. Z vývoje zahájené výstavby bytů v rodinných domech (mezi rokem 2000 a 2005 nárůst téměř o 70 %, průměrné roční tempo nárůstu 11 %), je zřejmé, že nová výstavba se z velké většiny týká rodinných domků na úkor domů bytových. Poměrně vysoký nárůst zahajovaných bytů na jedné straně a nižší tempo růstu počtu dokončovaných bytů na druhé straně ovlivňuje růst rozestavenosti bytové výstavby. Celkem 6 151 rozestavených bytů v roce 2005 představovalo proti roku 2000 nárůst o 872 bytů (o 16,5 %) při průměrné roční změně o 3,1 %. Rozestavenost bytů v rodinných domech byla ještě vyšší. Nejdůležitější je však konečný výsledek a cíl bytové výstavby, tedy počet dokončených bytů. V roce 2005 byl dokončen přibližně stejný počet bytů jako ve výchozím roce 2000. Počet dokončených bytů v rodinných domech od roku 2001 klesal, v roce 2005 se opět dostal na úroveň roku 2000. V úhrnu bylo ve sledovaném období v Královéhradeckém kraji dokončeno 8 509 bytů, na 1 000 obyvatel tak připadlo 15,5 bytů. Počet zrušených bytů ročně klesal o necelých 8 %, za sledované roky bylo v kraji zrušeno 870 bytů.

Graf 10 Bytová výstavba v Královéhradeckém kraji v letech 2000 až 2005

Úhrn dokončených bytů v kraji činil 5 % z úhrnu bytů dokončených v České republice a byl mezi 14 kraji na 11. místě. Méně dokončených bytů bylo pouze v krajích Karlovarském, Ústeckém a Libereckém. Intenzitou bytové výstavby se kraj řadí na 9. místo v republice, přičemž republikový průměr činí 16,6 bytů na 1 000 obyvatel. Nejvyšší intenzita bytové výstavby byla shodně v Hlavním městě Praze a Středočeském kraji (23,7 bytů), naopak nejnižší v Ústeckém kraji (7,3 bytů).

V okresech kraje se intenzita bytové výstavby ve sledovaném období lišila. Z úhrnného počtu dokončených bytů sice bylo nejvíce v okrese Hradec Králové 2 313, tj. 27,2 %, ovšem nejvyšší intenzita výstavby byla v okrese Rychnov nad Kněžnou. Zde bylo na 1 000 obyvatel dokončeno 18,8 bytů, následovaly okresy Trutnov (16,5 bytů), Jičín (15,7 bytů) a Hradec Králové (14,5 bytů). Nejnižší intenzita bytové výstavby byla v okrese Náchod (13,4 bytů).

3.2. Zaměstnanost

Zaměstnanost je jedním z ukazatelů vypovídajících nejen o pracovních možnostech daného regionu, ale i o využití disponibilních lidských zdrojů. Na jedné straně místní trh práce dává možnost uplatnění pracovní síle z ostatních regionů a cizincům, na druhé straně vlastní lidský potenciál za prací vyjíždí mimo region.

Zaměstnanost podle výběrového šetření pracovních sil

Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS) je zdrojem informací o trhu práce zjišťovaných šetřením v domácnostech respondentů v místě bydliště (šetření se nevztahuje na osoby bydlící dlouhodobě v hromadných ubytovacích zařízeních). V České republice je **náhodně** vybráno cca 0,7 % ze všech trvale obydlených bytů. Metodika ukazatelů zjišťovaných VŠPS koresponduje s definicemi a doporučeními Mezinárodní organizace práce (ILO – International Labour Organization), je respektována i prováděcí metodika Eurostatu, která poskytuje výklad náplně konkrétních charakteristik trhu práce. V tabulkách s údaji z VŠPS jsou v jednotlivých letech uváděny průměrné roční údaje.

Pracovní síla (Labour Force) zahrnuje všechny osoby ve věku 15 a více let, které splňují požadavky na zařazení mezi zaměstnané a nezaměstnané. **Zaměstnaní** jsou všechny osoby patnáctileté a starší, které během referenčního týdne příslušely mezi placené zaměstnané nebo zaměstnané ve vlastním podniku. Není přitom rozhodující, zda jejich pracovní aktivita měla trvalý, dočasný, sezónní či příležitostný charakter a zda měly jen jedno nebo více souběžných zaměstnání. Do skupiny zaměstnaných nejsou zahrnovány osoby na další mateřské (rodičovské) dovolené, jejichž postavení má podle metodiky ILO odlišný charakter. Za **nezaměstnané** se podle metodiky ILO považují všechny osoby patnáctileté a starší, které ve sledovaném období souběžně splňovaly tři podmínky – nebyly zaměstnané, hledaly aktivně práci a byly připraveny k nástupu do práce, tj. během referenčního období byly k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo zaměstnání ve vlastním podniku.

Obecná míra nezaměstnanosti (ILO) procentuálním způsobem vyjadřuje podíl nezaměstnaných (čítatel) na celkové pracovní síle (jmenovatel). **Míra ekonomické aktivity** vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných (pracovní síly) na počtu všech osob starších 15-ti let. **Míra zaměstnanosti** vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných na počtu všech osob starších 15-ti let.

Tab. 3.2.1 Ekonomická aktivita obyvatel (VŠPS)

	Celkem				z toho ženy			
	2000	2005	změna v %		2000	2005	změna v %	
			2005/ 2000	prům. roční			2005/ 2000	prům. roční
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem (tis. osob)	460,0	465,2	1,1	0,2	238,8	241,0	0,9	0,2
v tom:								
pracovní síla (ekonomicky aktivní)	280,7	269,8	-3,9	-0,8	124,5	118,7	-4,7	-0,9
v tom:								
zaměstnaní v NH	263,5	257,0	-2,5	-0,5	115,2	110,8	-3,8	-0,8
nezaměstnaní	17,1	12,9	-24,6	-5,5	9,4	7,9	-16,0	-3,4
ekonomicky neaktivní	179,3	195,4	9,0	1,7	114,3	122,3	7,0	1,4
v tom:								
důchodci	120,7	123,2	2,1	0,4	75,7	77,9	2,9	0,6
studenti	40,2	49,6	23,4	4,3	21,5	24,4	13,5	2,6
ostatní	18,4	22,6	22,8	4,2	17,1	20,0	17,0	3,2
Míra ekonomické aktivity celkem (%)	61,0	58,0 ¹⁾	-3,0	x	52,1	49,2 ¹⁾	-2,9	x
Míra zaměstnanosti celkem (%)	57,3	55,2 ¹⁾	-2,0	x	48,2	46,0 ¹⁾	-2,3	x

¹⁾ rozdíl 2005 - 2000 v proc. bodech

V roce 2005 žilo na území Královéhradeckého kraje podle šetření VŠPS 465,2 tisíc obyvatel ve věku 15 a více let. Z tohoto počtu bylo 51,8 % žen. Počet obyvatel se v této skupině proti roku 2000 zvýšil o 5,2 tisíc osob, tj. o 1,1 % (počet žen se zvýšil o 2,2 tisíc osob, tedy o 0,9 %). Počet osob ekonomicky aktivních se ve sledovaném období snížil o 3,9 % (u žen o 4,7 %), míra ekonomické aktivity dosáhla v roce 2005 hodnoty 58,0 % oproti 61,0 % v roce 2000. Toto snížení míry ekonomické aktivity o 3 procentní body bylo zaznamenáno i u žen (49,2 % v roce 2005 oproti 52,1 % v roce 2000). Zatímco v roce 2000 byl Královéhradecký kraj 0,6 procentních bodů nad průměrem míry ekonomické aktivity v České republice, v roce 2005 byl naopak 1,4 procentních bodů pod republikovým průměrem. V porovnání s ostatními kraji skončil v roce 2005 na předposledním místě, nižší míra ekonomické aktivity byla pouze ve Zlínském kraji (57,6 %), naopak nejvyšší v kraji Karlovarském (62,8 %).

Tab. 3.2.2 Zaměstnanost obyvatel podle věku a pohlaví (VŠPS)

	Zaměstnaní v NH (v tis. osob)				Míra zaměstnanosti v %		
	2000	2005	změna v %		2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 ¹⁾
			2005/ 2000	průměrná roční			
Celkem	263,5	257,0	-2,5	-0,5	57,3	55,2	-2,1
v tom ve věku:							
15 - 29 let	68,4	51,8	-24,3	-5,4	53,4	44,2	-9,2
30 - 44 let	93,0	100,4	8,0	1,5	86,7	87,7	1,0
45 - 59 let	93,3	94,4	1,2	0,2	77,8	78,5	0,7
60 a více let	8,9	10,4	16,9	3,2	8,5	9,2	0,7
Ženy	115,2	110,8	-3,8	-0,8	48,2	46,0	-2,2
v tom ve věku:							
15 - 29 let	26,7	19,8	-25,8	-5,8	42,8	34,6	-8,2
30 - 44 let	41,6	45,7	9,9	1,9	78,6	81,0	2,4
45 - 59 let	43,4	42,4	-2,3	-0,5	70,6	69,3	-1,3
60 a více let	3,4	2,9	-14,7	-3,1	5,5	4,4	-1,1

¹⁾ v procentních bodech

Pokles počtu ekonomicky aktivních byl automaticky doprovázen růstem počtu ekonomicky neaktivních. V roce 2005 bylo těchto osob 195,4 tisíc, o 16,1 tisíc více než v roce 2000 (o 9,0 %). Z celkového počtu ekonomicky neaktivních tvořili důchodci téměř dvě třetiny (63,1 %), čtvrtina byla studentů (25,4 %) a 11,5 % připadlo na ostatní. Právě u kategorie studentů byl proti roku 2000 zaznamenán nejvyšší relativní nárůst

(23,4 %). Pokud jde o věkovou strukturu, největší podíl ekonomicky neaktivních tvořily osoby ve věku 60 let a více (52,5 %), následovala skupina 15 až 29 let (30,8 %), 45 až 59 let (11,4 %) a 30 až 44 let (5,3 %).

Analýza ekonomicky aktivních z hlediska věku a vzdělání hovoří jasně ve prospěch mladší a vzdělanější generace. Nejvyšší míra ekonomické aktivity byla ve věkových skupinách 30 až 44 let a 45 až 59 let (v roce 2005 činila 90,9 %, resp. 81,5 %). Mezi vysokoškoláky byly tři čtvrtiny aktivní (75,1 %), v roce 2000 však byla míra aktivity u vysokoškolsky vzdělaných osob ještě o 8,4 procentních bodů vyšší. Nejnižší míra aktivity byla u osob starších 60 let (9,3 %) a zůstala přibližně na stejné úrovni jako v roce 2000. Podle vzdělání patřily mezi nejméně aktivní osoby se základním vzděláním a bez vzdělání, jejichž míra aktivity v roce 2005 (17,1 %) byla ještě o 7,5 procentních bodů nižší než v roce 2000.

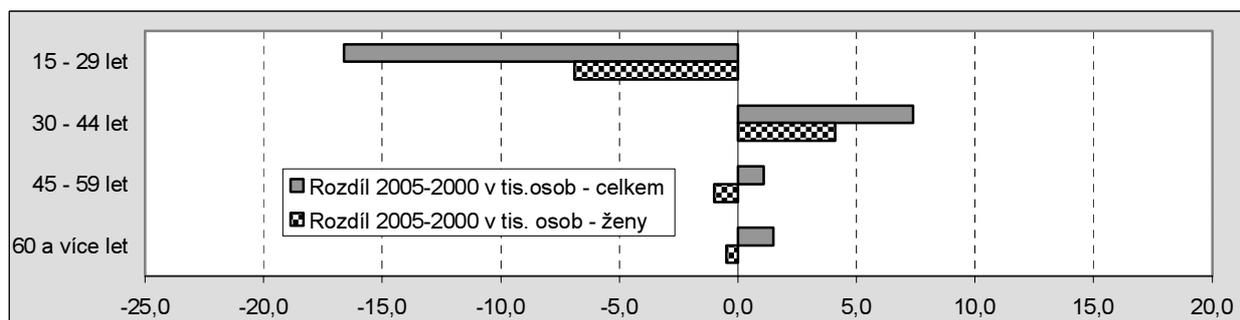
Tab. 3.2.3 Zaměstnanost obyvatel podle vzdělání a pohlaví (VŠPS)

	Zaměstnaní v NH (v tis. osob)				Míra zaměstnanosti v %		
	2000	2005	změna v %		2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 ¹⁾
			2005/ 2000	průměrná roční			
Celkem	263,5	257,0	-2,5	-0,5	57,3	55,2	-2,1
z toho podle vzdělání:							
základní a bez vzdělání	20,1	13,4	-33,3	-7,8	21,2	15,5	-5,7
střední bez maturity	123,0	119,0	-3,3	-0,7	67,0	62,4	-4,6
střední s maturitou	93,8	95,3	1,6	0,3	68,5	64,7	-3,8
vysokoškolské	26,5	29,4	10,9	2,1	80,8	73,1	-7,7
Ženy	115,2	110,8	-3,8	-0,8	48,2	46,0	-2,2
z toho podle vzdělání:							
základní a bez vzdělání	13,4	8,9	-33,6	-7,9	20,1	15,5	-4,6
střední bez maturity	41,1	38,7	-5,8	-1,2	56,1	47,9	-8,2
střední s maturitou	51,7	51,6	-0,2	0,0	64,1	60,5	-3,6
vysokoškolské	8,9	11,6	30,3	5,4	74,2	65,9	-8,3

¹⁾ v procentních bodech

Počet ekonomicky aktivních představuje **možný potenciál** pracovních sil, skutečně **využitý potenciál** udává **počet zaměstnaných** v národním hospodářství. V Královéhradeckém kraji bylo v roce 2005 celkem 257 tisíc zaměstnaných osob, tvořily 95,3 % ekonomicky aktivních, což odpovídalo obecné míře nezaměstnanosti 4,8 % (druhé nejnižší v rámci krajů České republiky, nižší byla pouze Hl. m. Praze – 3,5 %). Míra zaměstnanosti, tj. podíl zaměstnaných z počtu osob starších 15-ti let, v roce 2005 dosáhla výše 55,2 % a oproti roku 2000 byla nižší o 2,1 procentních bodů. Míra zaměstnanosti v kraji se dlouhodobě držela nad republikovým průměrem (v roce 2000 o 2,2 procentních bodů, v roce 2005 o 0,5 bodů). Mezi ostatními kraji se pohybovala na 7. místě, přičemž nejvyšší míra zaměstnanosti byla vykázána v Hl. m. Praha (59,9 %) a nejnižší v Moravskoslezském kraji (50,3 %).

Graf 11 Zaměstnaní v NH v Královéhradeckém kraji podle věkových skupin (VŠPS)

Strukturu zaměstnaných je možno popsat z několika hledisek: pohlaví, věku, vzdělání, postavení v zaměstnání či podle odvětví činnosti. V roce 2005 tvořily ženy z celkového počtu zaměstnaných 43,1 %, jejich počet se od roku 2000 snížil o 4,4 tisíce, tj. o 3,8 %. Věková skladba zaměstnaných celkem se změnila poměrně značně. Počet osob ve věku 15 až 29 let se ve sledovaném období snížil o 24,3 %, počet osob ostatních věkových skupin vzrostl, nejvíce věková skupina 60 a více let. Jako důvod lze uvést snahu mladé generace získat co nejvyšší vzdělání a tím odsouvat nástup do zaměstnání, a na druhé straně pozdější odchod starších lidí do důchodu jednak vlivem úpravy hranice věku odchodu do důchodu a jednak schopností starších lidí pracovat déle vzhledem k jejich fyzické i psychické kondici a obecně lepším životním

podmínkám. U žen však byla situace jiná. Tam došlo k poklesu počtu jak mladých žen ve věku 15 až 29 let (o 25,8 %), tak starších ve věku 60 a více let (o 14,7 %). S vývojem počtu zaměstnaných souvisí míra zaměstnanosti. Jak u zaměstnaných celkem tak u žen klesla ve sledovaném období přibližně o 2 procentní body. Nejvíce ve věkové skupině 15 až 29 let, naopak nárůst zaznamenala věková skupina 30 až 44 let (1,0 procentní bod u zaměstnaných celkem, 2,4 bodů u žen).

Tab. 3.2.4 Míra ekonomické aktivity podle věkových skupin a vzdělání (VŠPS)

v %

	Celkem			z toho ženy		
	2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 ¹⁾	2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 ¹⁾
Celkem	61,0	58,0	-3,0	52,1	49,2	-2,9
v tom ve věku:						
15 - 29 let	59,1	48,8	-10,3	48,9	40,7	-8,2
30 - 44 let	91,1	90,9	-0,2	84,5	85,3	0,8
45 - 59 let	81,4	81,5	0,1	74,1	72,4	-1,7
60 a více let	9,2	9,3	0,1	6,1	4,5	-1,6
z toho podle vzdělání:						
základní a bez vzdělání	24,6	17,1	-7,5	22,8	17,2	-5,6
střední bez maturity	71,0	66,2	-4,8	60,6	52,5	-8,1
střední s maturitou	72,1	66,8	-5,3	68,8	63,4	-5,4
vysokoškolské	83,5	75,1	-8,4	77,3	69,9	-7,4

¹⁾ v procentních bodech

Vzdělanostní struktura také zaznamenala změny. Největší u zaměstnaných se základním vzděláním a bez vzdělání, jejich počet klesl ve sledovaném období o třetinu. Naopak výrazně se zvýšil počet zaměstnaných s vysokoškolským diplomem, a to o 10,9 % u zaměstnaných celkem a u žen dokonce o 30,3 %. Podílem vysokoškoláků se v roce 2005 Královéhradecký kraj nacházel na 10. místě, 3,2 procentní body pod průměrem České republiky. Nejvíce vysokoškoláků mezi zaměstnanými bylo v Hl. m. Praze (29,2 %), nejméně v Ústeckém kraji (8,5 %). Rovněž míra zaměstnanosti byla nejvyšší u vysokoškoláků, následovali středoškoláci s maturitou.

Tab. 3.2.5 Zaměstnaní v NH podle postavení v zaměstnání a sektorů (VŠPS)

v tis. osob

	Celkem			z toho ženy		
	2000	2005	změna 2005/2000 v %	2000	2005	změna 2005/2000 v %
Celkem	263,5	257,0	-2,5	115,2	110,8	-3,8
z toho podle postavení:						
zaměstnanci	219,9	213,3	-3,0	101,4	99,8	-1,6
zaměstnavatelé	9,9	9,1	-8,1	2,5	3,1	24,0
osoby pracující na vlastní účet	27,7	30,0	8,3	8,3	6,0	-27,7
členové produkčních družstev	4,0	2,1	-47,5	1,7	0,6	-64,7
pomáhající rodinní příslušníci	1,9	2,5	31,6	1,3	1,2	-7,7
z toho v sektoru:						
primárním	19,6	12,6	-35,7	6,5	4,2	-35,4
sekundárním	106,1	111,0	4,6	36,5	31,6	-13,4
terciárním	137,7	133,4	-3,1	72,1	75,1	4,2

Podle hlediska postavení v zaměstnání tvořili převážnou většinu zaměstnaných zaměstnanci. V relativním vyjádření představoval jejich podíl v letech 2000 i 2005 přibližně 83 %, absolutně jich bylo o 6,6 tisíc (3 %) v roce 2005 méně než v roce 2000. U žen činil tento pokles 1,6 %. Na druhém místě, i když s velkým odstupem, byly osoby pracující na vlastní účet (jejich podíl v roce 2005 tvořil 11,7 %). Zajímavé je, že zaměstnaných celkem v této kategorii ve sledovaném období přibýly 2,3 tisíce a o stejný počet se snížil počet žen. Velký nárůst tedy (4,6 tisíc) zaznamenali muži pracující na vlastní účet. Téměř o polovinu se snížil počet členů produkčních družstev, počet pomáhajících rodinných příslušníků se zvýšil, ale opět pouze mezi muži. Opačnou situaci lze vypočítat u osob v pozici zaměstnavatelů, kde jejich celkový počet klesl, ale žen v této pozici přibýlo o čtvrtinu (i když objemově se jednalo pouze o 0,6 tisíc žen – zaměstnavatelek).

Tab. 3.2.6 Zaměstnaní v NH podle OKEČ (VŠPS)

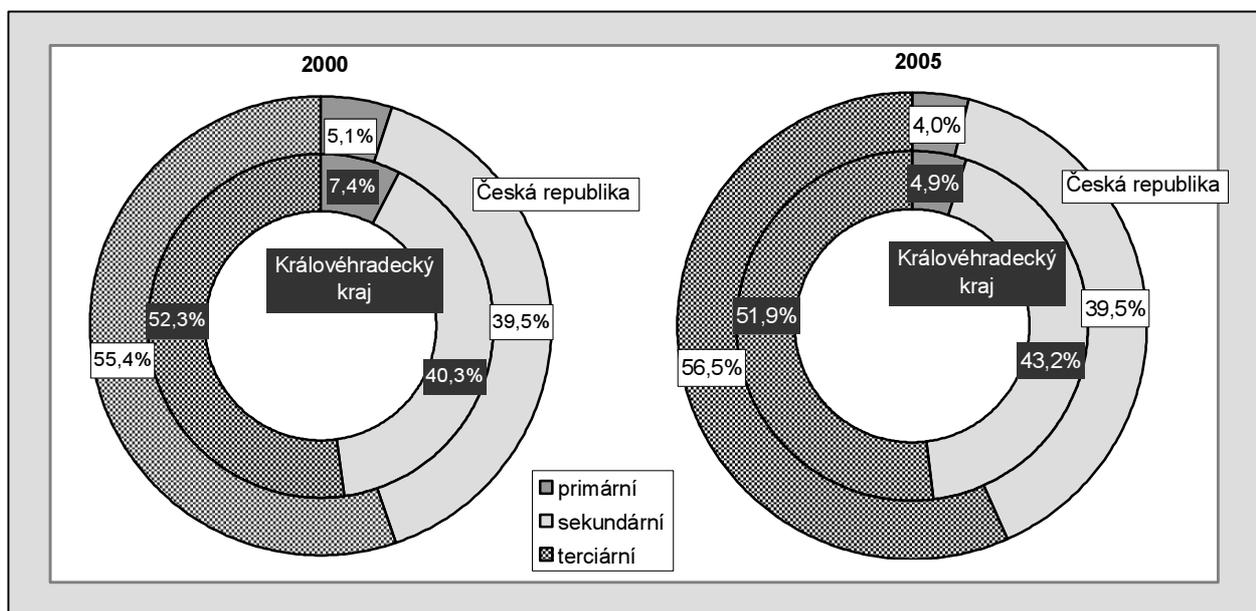
v tis. osob

	Celkem			z toho ženy		
	2000	2005	změna 2005/2000 v %	2000	2005	změna 2005 - 2000 v %
Zaměstnaní v NH	263,5	257,0	-2,5	115,2	110,8	-3,8
z toho:						
zemědělství, myslivost a související činnosti	16,6	11,0	-33,7	6,2	4,2	-32,3
lesní hospodářství, rybolov, chov ryb	3,0	1,6	-46,7	0,3	-	x
dobývání nerostných surovin	0,3	0,6	100,0	-	-	x
zpracovatelský průmysl	84,6	82,1	-3,0	35,0	29,2	-16,6
výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	2,9	3,4	17,2	0,8	0,6	-25,0
stavebnictví	18,3	24,9	36,1	0,7	1,8	157,1
obchod, opr. motor. vozidel a spotřebního zboží	30,3	31,0	2,3	13,8	17,9	29,7
pohostinství a ubytování	8,5	10,2	20,0	5,4	5,9	9,3
doprava, skladování, pošty a telekomunikace	17,4	15,7	-9,8	4,4	5,3	20,5
peněžnictví a pojišťovnictví	4,7	6,2	31,9	3,3	3,5	6,1
nemovitosti, pronáj., služ. pro podniky, výzkum a vývoj	10,6	10,0	-5,7	4,1	5,3	29,3
veřejná správa; obrana; sociální zabezpečení	21,7	20,4	-6,0	8,7	9,4	8,0
školství	17,9	14,6	-18,4	13,1	11,2	-14,5
zdravotnictví, veter. a sociální činnosti	17,7	16,7	-5,6	14,1	13,5	-4,3
ost. veřejné, sociální a osobní služby	8,9	8,8	-1,1	5,2	3,1	-40,4

Pokud jde o základní sektory národního hospodářství, téměř 52 % zaměstnaných Královéhradeckého kraje pracovalo v roce 2005 v sektoru terciárním (obchod, služby, doprava, školství atd.), 43,2 % v sekundárním (průmysl, energetika, stavebnictví) a v primárním (dobývání nerostných surovin, zemědělství, rybolov atd.) necelých 5 %.

Právě v primárním sektoru počet zaměstnaných ve sledovaném období poklesl více jak o třetinu.

Graf 12 Struktura zaměstnanosti podle hlavních sektorů (VŠPS)

Z pohledu jednotlivých odvětví téměř třetina všech zaměstnaných v kraji pracovala ve zpracovatelském průmyslu. Snížení počtu zaměstnaných v tomto odvětví o 2,5 tisíce (o 3 %) možno přičíst na vrub zániku některých, převážně textilních továren. Z ostatních odvětví, která už měla ale podstatně nižší zastoupení, byl v popředí obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží (podíl 12,1 % v roce 2005). Co se týče vývoje mezi roky 2000 a 2005, největší relativní nárůst počtu zaměstnaných byl patrný ve stavebnictví (o 36,1 %) a v peněžnictví a pojišťovnictví (o 31,9 %), pokud ovšem nebereme v úvahu stoprocentní nárůst v odvětví dobývání nerostných surovin, který se týká velmi malého objemu zaměstnaných osob (z 0,3 tis. na 0,6 tis. osob).

Tab. 3.2.7 Zaměstnaní v NH podle klasifikace zaměstnání KZAM (VŠPS)

tis. osob

	Celkem			z toho ženy		
	2000	2005	změna 2005/2000 v %	2000	2005	změna 2005/2000 v %
Zaměstnaní v NH	263,5	257,0	-2,5	115,2	110,8	-3,8
z toho:						
nemanuální pracovníci	134,8	143,8	6,7	78,3	80,9	3,3
vysoce kvalifikovaní pracovníci	87,4	95,5	9,3	44,6	47,4	6,3
pracovníci s nižší kvalifikací	47,4	48,3	1,9	33,7	33,5	-0,6
manuální pracovníci	124,1	112,6	-9,3	36,6	29,7	-18,9
osoby kvalifikované	100,9	95,2	-5,6	24,3	18,7	-23,0
osoby nekvalifikované	23,2	17,4	-25,0	12,3	11,0	-10,6

Přehled podle klasifikace zaměstnání KZAM byl zjednodušen a upraven. Pod vysoce kvalifikovanými pracovníky jsou zahrnuty třídy 1 až 3 (zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci, vědečtí a odborní duševní pracovníci, techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci), pod pracovníky s nižší kvalifikací jsou třídy 4 a 5 (nižší administrativní pracovníci, provozní pracovníci ve službách), osoby kvalifikované zahrnují třídy 6 až 8 (kvalifikovaní dělníci, řemeslníci, obsluha strojů a zařízení) a konečně osoby nekvalifikované zahrnují třídu 9 (pomocní a nekvalifikovaní pracovníci). Do hodnocení nejsou zařazeni příslušníci armády.

Nejpočetnější skupinu zaměstnaných kraje tvořili v roce 2005 vysoce kvalifikovaní pracovníci, jejichž počet vzrostl od roku 2000 o 8,1 tisíc (9,3 %) na 95,5 tisíc osob. V roce 2000 byli nejpočetnější kvalifikovaní manuální pracovníci, jejich počet však v průběhu pěti let klesl o 5,7 tisíc (5,6 %). Skutečnost, že počet vysoce kvalifikovaných pracovníků vzrostl o již zmíněných 9,3 % a počet nekvalifikovaných poklesl o 25 % potvrzuje, že vzdělanost populace bude hrát čím dál větší roli, a to nejen na trhu práce.

V souvislosti se stále častěji diskutovanou otázkou zastoupení žen na vyšších pracovních pozicích je zajímavé zjištění, že v roce 2000 činil podíl žen v kategorii vysoce kvalifikovaných pracovníků 51 %, v roce 2005 klesl na 49,6 %, přestože absolutně přibýlo 2,8 tisíc (6,3 %) vysoce kvalifikovaných žen. Ve všech ostatních skupinách KZAM se počet zaměstnaných žen snížil, celkově tedy mezi rokem 2000 a 2005 o 4,4 tisíc osob (3,8 %).

Mzdy

Údaje o průměrných mzdách zaměstnanců jsou čerpány z výsledků zpracování čtvrtletních statistických výkazů a jsou uvedeny za všechny osoby zahrnuté do evidenčního počtu zaměstnanců u ekonomických subjektů podnikatelské sféry s 20 a více zaměstnanci, vč. zaměstnanců u soukromých podnikatelů nezapsaných do obchodního rejstříku. **Průměrný roční evidenční počet zaměstnanců** je vypočten jako aritmetický průměr z dvanácti měsíčních průměrných počtů (vypočítávají se jako součet denních stavů dělený počtem kalendářních dnů v měsíci). **Průměrná hrubá měsíční mzda** představuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadajících na jednoho zaměstnance evidenčního počtu za měsíc. Do mezd se zahrnují základní mzdy a platy, příplatky a doplatky ke mzdě nebo platu, prémie a odměny, náhrady mezd a platů, odměny za pracovní pohotovost a jiné složky mzdy nebo platu, které byly v daném období zaměstnancům zúčtovány k výplatě. Jedná se o hrubé mzdy, tj. před snížením o pojistné na všeobecné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, zálohové splátky daně z příjmů fyzických osob a další zákonné nebo se zaměstnancem dohodnuté srážky.

Tab. 3.2.8 Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců (fyzické osoby) podle OKEČ *)

	Průměrný evidenční počet zaměstnanců v roce 2005	Průměrná měsíční mzda zaměstnance (Kč)							
		2000	2005	změna v %		rozdíl proti			
				2005/2000	průměrná roční	průměru kraje (%)		stejněmu odvětví v ČR (%)	
						2000	2005	2000	2005
Celkem	142 000	11 945	16 371	37,1	6,5	x	x	87,7	86,1
v tom:									
zemědělství, myslivost a lesnictví	11 604	11 138	15 492	39,1	6,8	93,2	94,6	108,3	113,6
rybolov a chov ryb	74	13 436	19 236	43,2	7,4	112,5	117,5	132,5	127,4
dobývání nerostných surovin	321	14 675	22 349	52,3	8,8	122,9	136,5	123,2	99,3
zpracovatelský průmysl	62 442	11 949	15 982	33,8	6,0	100,0	97,6	87,9	89,5
výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	3 795	16 122	22 767	41,2	7,1	135,0	139,1	97,1	94,4
stavebnictví	6 340	12 536	16 204	29,3	5,3	104,9	99,0	95,1	85,6
obchod, opr. motor. vozidel a spotř. zboží	7 897	11 796	16 130	36,7	6,5	98,8	98,5	68,7	85,1
pohostinství a ubytování	1 460	8 751	11 301	29,1	5,2	73,3	69,0	64,7	84,1
doprava, skladování, pošty a telekomunikace	4 730	11 447	15 395	34,5	6,1	95,8	94,0	80,8	74,9
peněžnictví a pojišťovnictví	76	30 168	18 394	-39,0	-9,4	252,6	112,4	289,4	49,2
nemovitosti, pronáj., služby	3 052	13 644	18 954	38,9	6,8	114,2	115,8	91,9	89,8
veřejná správa; obrana; sociální zabezpečení	7 660	13 076	18 085	38,3	6,7	109,5	110,5	51,0	81,1
školství	14 143	10 777	16 260	50,9	8,6	90,2	99,3	72,1	94,6
zdravotnictví, veter. a sociální činnosti	13 206	11 525	17 667	53,3	8,9	96,5	107,9	76,5	100,9
ost. veřejné, sociální a osobní služby	5 201	10 642	13 740	29,1	5,2	89,1	83,9	94,3	87,4

*) subjekty se sídlem na území kraje (bez podniků do 20 zaměstnanců)

V roce 2005 pracovalo v organizacích se sídlem v Královéhradeckém kraji, které měly více než 20 pracovníků, celkem 142 tisíc pracovníků, což bylo 4,4 % z celorepublikového počtu. Jejich průměrná měsíční mzda dosáhla částky 16 371 Kč, proti roku 2000 se zvýšila o 4 426 Kč, tj. o 37,1 %. Ročně se tak zvyšovala v průměru o 6,5 %. V porovnání s průměrnou mzdou v České republice (v roce 2005 činila 19 024 Kč) však dosahovala pouze 86,1 % její výše, mezi ostatními kraji byla na 10. místě. Nejvyšší mzdy byly vypláceny v HL. m. Praze (23 933 Kč), nejnižší pak v Karlovarském kraji (16 002 Kč). Vysoká průměrná mzda v HL. m. Praze ovlivnila průměrnou mzdu v České republice natolik, že průměrná mzda ve všech ostatních krajích byla pod průměrem celorepublikovým. Je to dáno s ostatními kraji nesrovnatelně velkým počtem zaměstnanců v Praze (28,5 % všech zaměstnanců v České republice) s relativně vysokými mzdami.

Velký rozdíl ve výši mezd byl patrný i mezi jednotlivými odvětvími v rámci kraje. Zatímco zaměstnanci subjektů zabývajících se výrobou a rozvodem elektřiny, plynu a vody si v roce 2005 měsíčně vydělali v průměru 22 767 Kč hrubého, odvětví pohostinství a ubytování vyplácelo svým zaměstnancům průměrně pouze 11 301 Kč. Pokud jde o vývoj výše mezd ve sledovaném období, všechna odvětví zaznamenala nárůst, pouze v peněžnictví a pojišťovnictví mzdy klesly o 39 % (z 30 168 Kč v roce 2000 na 18 394 Kč v roce 2005). Nejvíce si polepšili zaměstnanci ve zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti (o 53,3 %), v odvětví dobývání nerostných surovin (o 52,3 %) a ve školství (o 50,9 %). Jestliže za rok 2005 porovnáme mzdy v jednotlivých odvětvích kraje se stejnými odvětvími v České republice zjistíme, že pouze v rybolovu, zemědělství a zdravotnictví překročily mzdy v kraji celorepublikový průměr. Ve zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti se jednalo o nepatrné překročení (0,9 %) a to může být způsobeno pouze soukromým sektorem, protože pro státní sektor platí jednotný systém odměňování.

Tab. 3.2.9 Hodinové náklady práce

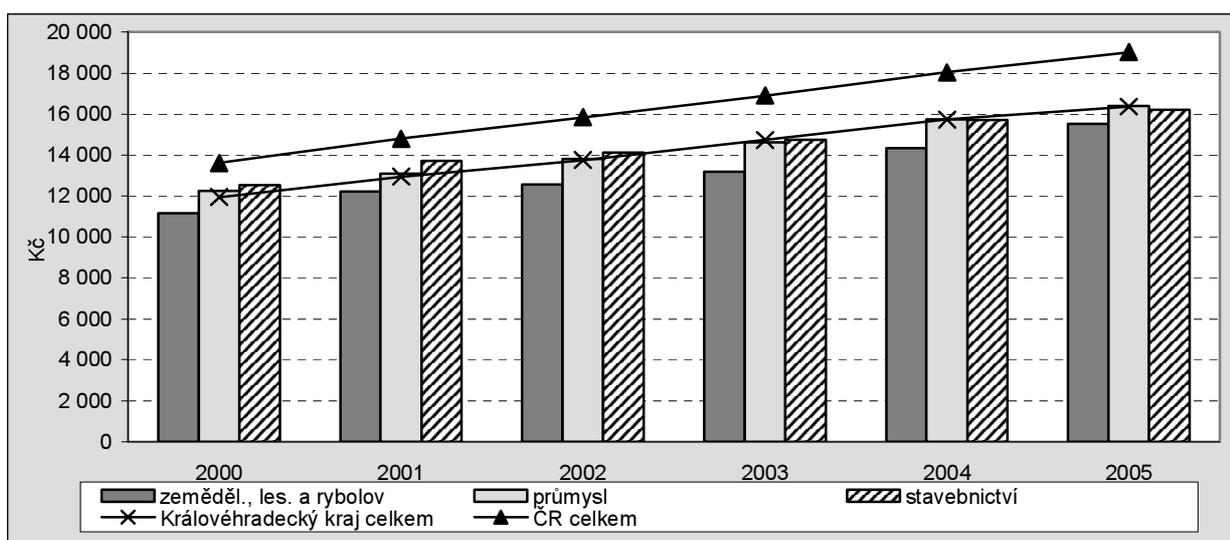
	v Kč/hod						Index 2005/2000
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
Náklady práce celkem	117,33	132,34	141,38	149,93	156,34	162,36	138,4
v tom:							
přímé náklady	83,54	93,83	99,90	106,64	111,32	115,68	138,5
sociální požitky	1,97	2,09	2,68	2,66	2,36	2,90	147,2
sociální náklady a výdaje	30,53	35,09	37,29	39,34	41,20	42,22	138,3
personální náklady a výdaje	1,28	1,40	1,51	1,35	1,57	1,66	129,7
daně a dotace	0,01	-0,07	0,00	-0,06	-0,11	-0,10	x

Náklady práce, ať již hodinové či měsíční, zahrnují přímé náklady (mzdy a platy včetně naturální mzdy započtené do výdělků, náhrady mzdy za neodpracované hodiny), sociální požitky, sociální náklady a výdaje (zákonné a dobrovolné), personální náklady a výdaje a daně a dotace související se zaměstnáváním osob. Údaje jsou výsledkem šetření, kde zpravodajskými jednotkami byly ekonomické subjekty podnikatelské sféry zapsané do obchodního rejstříku a ekonomické subjekty nepodnikatelské sféry. Šetření zahrnovalo všechna odvětví národního hospodářství a všechny velikostní skupiny zpravodajských jednotek (u jednotek, které měly do 500 zaměstnanců bylo šetření výběrové, u ostatních plošné).

Tab. 3.2.10 Měsíční náklady práce na 1 zaměstnance

	v Kč/měsíc na 1 zaměstnance						Index 2005/2000
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
Náklady práce celkem	17 660	19 146	20 003	21 339	22 555	23 342	132,2
v tom:							
přímé náklady	12 584	13 576	14 135	15 178	16 060	16 631	132,2
sociální požitky	349	302	379	379	341	417	119,5
sociální náklady a výdaje	4 585	5 076	5 276	5 599	5 944	6 071	132,4
personální náklady a výdaje	151	202	213	192	226	238	157,6
daně a dotace	-9	-10	-	-9	-16	-15	x

Hodinové náklady práce meziročně rostly, za celé sledované období o 38,4 %. Nejvíce v položce sociální požitky (o 47,2 %), ale v absolutní hodnotě není tato položka příliš významná. U dvou hlavních položek, přímé náklady a sociální náklady a výdaje, vzrostly hodinové náklady práce téměř shodně, a to o 38,5 %, resp. o 38,3 %. Měsíční náklady práce na 1 zaměstnance se v roce 2005 pohybovaly ve výši 23 342 Kč, tj. o 5 682 Kč (o 32,2 %) více než v roce 2000. Nejvíce vzrostly personální náklady a výdaje (o 57,6 %), nejméně pak sociální požitky (o 19,5 %). Ani jedna z těchto položek však nebyla objemově významná.

Graf 13 Průměrná hrubá měsíční mzda (fyzické osoby)

Zaměstnanost cizinců

Počty pracujících cizinců v daném regionu získává Český statistický úřad od Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR. Údaje o jejich zaměstnanosti na území republiky vycházejí z evidence Ministerstva práce a sociálních věcí ČR o vydaných povoleních k zaměstnání cizinců, z údajů úřadů práce, které evidují nástup cizinců k výkonu práce a z evidence Ministerstva průmyslu ČR o cizincích s živnostenským oprávněním.

Tab. 3.2.11 Pracující cizinci

	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl 2005-2001 v procentních bodech
Pracující cizinci celkem	5 805	6 011	6 558	6 356	8 407	¹⁾ 44,8
v tom (%):						
v postavení zaměstnanců ²⁾	71,9	73,2	71,6	68,2	74,9	3,0
s platným živnostenským oprávněním	28,1	26,8	28,4	31,8	25,1	-3,0
Podíl pracujících cizinců (%) ³⁾	67,5	64,0	70,8	64,5	74,5	7,0

¹⁾ změna v %

²⁾ vydaná povolení k zaměstnání + registrace občanů SR

³⁾ pracující cizinci z celkového počtu cizinců (bez osob s platným azylem)

V roce 2005 žilo na území Královéhradeckého kraje 11,3 tisíc cizinců (bez osob s platným azylem), jejich počet se proti roku 2001 zvýšil o 2,7 tisíc osob, tj. o 31,2 %. V porovnání s ostatními kraji je to 9. největší počet a na celkovém počtu cizinců v České republice se podílel 4 %. Z tohoto celkového počtu (11,3 tis.) jich pracovalo, resp. mělo pracovní povolení 8,4 tisíce, což bylo o 2,6 tisíc (44,8 %) více než v roce 2001. Tři čtvrtiny pracujících cizinců byly v postavení zaměstnanců, čtvrtina měla platné živnostenské oprávnění. Z celkového počtu bydlících cizinců v roce 2005 pracovalo 74,5 %, o 7 procentních bodů více než v roce 2001. Ženy tvořily 44,2 % cizinců žijících v kraji, 42,8 % byli občané Evropské unie. Nejpočetnější skupinu tvořili občané Ukrajiny (3,8 tisíc, tj. 33,4 %).

Dojízdka do zaměstnání

Disponibilní lidské zdroje nacházejí uplatnění na trhu práce nejen v příslušném kraji, ale část pracujících za svým zaměstnáním vyjíždí a na druhé straně kraj využívá pracovní sílu z ostatních, především okolních regionů. Obecně motivací osob dojíždějících za prací jsou výhodnější finanční nebo pracovní podmínky, širší možnost uplatnění na trhu práce atd. Oblast dojízdky za prací je sledována ve výběrovém šetření pracovních sil (VŠPS) a dále je součástí výsledků zpracovaných ze sčítání lidu, domů a bytů (SLDB).

Tab. 3.2.12 Dojízdka za prací (VŠPS)

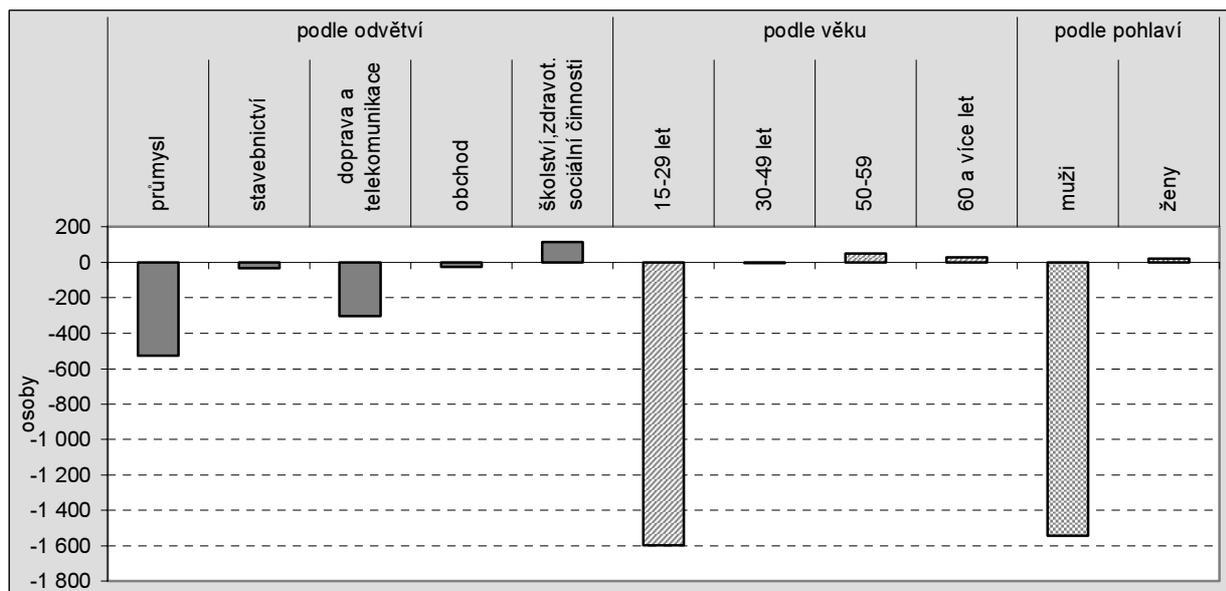
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Zaměstnaní ¹⁾ celkem (tis. osob)	259,4	257,5	262,5	255,6	250,0	256,6	98,9
Vyjíždějící z kraje (tis. osob)	7,3	6,8	7,0	10,1	10,1	8,3	113,7
v % ze zaměstnaných	2,8	2,6	2,7	4,0	4,0	3,2	²⁾ 0,4
z toho do kraje Pardubického (tis. osob)	1,9	2,0	1,9	3,6	4,1	3,4	178,9
v % z vyjíždějících z kraje	26,0	29,4	27,1	35,6	40,6	41,0	²⁾ 15,0
z toho do kraje Hl. m. Praha (tis. osob)	1,5	2,0	3,0	4,1	2,3	2,2	146,7
v % z vyjíždějících z kraje	20,5	29,4	42,9	40,6	22,8	26,5	²⁾ 6,0
Dojíždějící do kraje (tis. osob)	7,8	7,4	9,1	10,3	6,9	8,8	112,8
z toho z kraje Pardubického (tis. osob)	4,4	4,1	3,3	3,2	1,9	3,4	77,3
v % z dojíždějících do kraje	56,4	55,4	36,3	31,1	27,5	38,6	²⁾ -17,8
z toho z kraje Libereckého (tis. osob)	2,0	1,0	2,9	3,0	2,8	3,0	150,0
v % z dojíždějících do kraje	25,6	13,5	31,9	29,1	40,6	34,1	²⁾ 8,5
Saldo dojízdky kraje (tis. osob)	0,5	0,6	2,1	0,2	-3,2	0,5	100,0

¹⁾ zaměstnaní v civilním sektoru

²⁾ rozdíl 2005 - 2000 v procentních bodech

Podle VŠPS bylo v roce 2005 v Královéhradeckém kraji zaměstnáno 256,6 tisíc osob v civilním sektoru, o 2,8 tisíc (o 1,1 %) méně než v roce 2000. Z tohoto počtu zaměstnaných vyjíždělo z kraje za práci 8,3 tisíc osob, tj. 3,2 % z počtu zaměstnaných. Mezi rokem 2000 a 2005 vzrostl jak absolutní počet vyjíždějících (o 1 tisíc, tj. 13,7 %), tak podíl vyjíždějících na celkovém počtu zaměstnaných (o 0,4 procentních bodů). Nejvíce lidí vyjíždělo za práci do Pardubického kraje (3,4 tisíc v roce 2005, což bylo o 78,9 % více než v roce 2000) a do Hl. m. Prahy (2,2 tisíc osob, tj. nárůst 46,7 %). Ze sledovaných roků byl nejsilnější rok 2004, kdy z kraje vyjíždělo 10,1 tisíc osob (4 % zaměstnaných) a z tohoto počtu více než dvě pětiny jezdily do Pardubického kraje. Do Prahy jezdilo v roce 2000 za práci 1,5 tisíc osob, jejich počet pak rostl až na 4,1 tisíc v roce 2003 a poté opět klesal.

Graf 14 Mezikrajské saldo dojížděky za práci podle odvětví, věku a pohlaví (SLDB 2001)

Do Královéhradeckého kraje v roce 2005 dojíždělo za práci 8,8 tisíc osob, o 1 tisíc osob (12,8 %) více než v roce 2000, ale o 1,5 tisíc méně než v roce 2003, který byl z pohledu dojížděky nejsilnější. Dojíždějící tvořili 3,4 % z celkového počtu zaměstnaných a rekrutovali se především ze zaměstnaných dojíždějících z Pardubického kraje (3,4 tisíc, tj. 38,6 % všech dojíždějících do kraje) a z Libereckého kraje (3 tisíce, tj. 34,1 %). Celkem tedy ze dvou sousedních krajů, které spolu s Královéhradeckým tvoří region NUTS 2 – Severovýchod, dojíždělo 6,4 tisíc osob, tj. téměř tři čtvrtiny dojíždějících osob. Saldo dojížděky, tedy rozdíl počtu do kraje dojíždějících a z kraje vyjíždějících v roce 2005 činilo 0,5 tisíc osob a bylo shodné s rokem 2000. Ve všech sledovaných letech s výjimkou roku 2004 bylo saldo dojížděky kladné, tj. počet obsazených pracovních míst byl vyšší než počet zaměstnaných vlastního kraje.

Tab. 3.2.13 Dojížděka za práci (SLDB 2001)

	Zaměstnané osoby	Vyjíždějící z obce za práci						Dojíždějící do obce za práci			
		celkem	v % ze zaměstnaných osob	z toho denně ¹⁾ (%)	v tom z celkového počtu vyjíždějících			celkem	z toho denně (%)	v tom z celkového počtu dojíždějících	
					v rámci kraje	do jiného kraje	do zahraničí			v rámci kraje	z jiného kraje
Kraj celkem	260 602	101 175	38,8	84,2	85 225	15 118	832	98 824	87,2	85 225	13 599
v tom:											
muži	143 308	60 561	42,3	82,4	49 717	10 425	419	58 600	85,7	49 717	8 883
ženy	117 294	40 614	34,6	87,0	35 508	4 693	413	40 224	89,4	35 508	4 716

¹⁾ z vyjíždějících v rámci ČR

Výsledky zjištěné z výběrové šetření pracovních sil nebo ze sčítání lidu, domů a bytů se mohou lišit, neboť sčítání postihuje stav zjištěný k jednomu dni (k 1. 3. 2001), kdežto VŠPS pracuje s dopočtenými ročními průměry za jednotlivé roky sledovaného období. Ve výsledcích sčítání je navíc oblast dojížděky za práci zpracována mnohem podrobněji.

Ke dni sčítání bylo v Královéhradeckém kraji evidováno 260,6 tisíc zaměstnaných a z tohoto počtu 101,2 tisíc osob vyjíždělo za prací mimo obec svého bydliště (38,8 % zaměstnaných). Intenzita vyjížděky byla vyšší u mužů, kterých za prací vyjíždělo 42,3 %. Přibližně osm z deseti vyjíždějících mužů vyjíždělo za zaměstnáním ze své obce denně. Tento podíl odpovídá podílu vyjíždějících mužů v rámci kraje. Do jiného kraje vyjíždělo 14,9 % zaměstnaných celkem (17,2 % zaměstnaných mužů), do zahraničí 0,8 % zaměstnaných celkem (0,7 % mužů). Procento žen vyjíždějících bylo celkově poněkud nižší než u mužů. Z celkového počtu zaměstnaných žen vyjížděla za prací mimo svou obec přibližně třetina žen, z toho denně 87 %. Zajímavé je, že relativně více žen než mužů vyjíždělo do zahraničí (1,0 % oproti 0,7 % mužů).

Z jiných krajů do Královéhradeckého mířilo za prací 13,6 tisíc osob (dvě třetiny byli muži). Saldo dojížděky (rozdíl mezi počtem dojíždějících z jiných krajů a počtem vyjíždějících do jiných krajů – tedy mezikrajské saldo) bylo záporné a činilo 1,5 tisíc osob (do mezikrajského salda není započítána vyjížděka za prací do zahraničí). Za prací dojížděly spíše mladší věkové skupiny (u vyjíždějících je nejpočetnější věkovou skupinou 25 – 29 let, u dojíždějících 30 – 39 let). Z hlediska odvětví národního hospodářství vykazuje největší pohyb zaměstnanců odvětví průmyslu následované s větším odstupem stavebnictvím.

V kraji jsou regiony, v nichž jsou koncentrovány pracovní příležitosti, města, která tvoří centra dojížděky za prací. Okolo centra dojížděky jsou spádové obce, spolu pak vytváří tzv. pracovní region. Z podrobného zpracování dojížděky za prací z výsledků SLDB 2001 vyplynulo 24 center dojížděky, do kterých dojíždělo za prací více než 1 tisíc osob. Bylo to 15 měst, která plní úlohu obce s rozšířenou působností, navíc pak Červený Kostelec, Česká Skalice, Hronov, Chlumeck nad Cidlinou, Kvasiny, Špindlerův Mlýn, Týniště nad Orlicí, Vamberk a Velké Poříčí. Jedná se především o města, ale i některé menší obce, na jejichž území byly lokalizovány významné průmyslové podniky. V těchto nejsilnějších centrech dojížděky se soustřeďovalo celkem 66,7 tisíc dojíždějících, tj. více než dvě třetiny všech dojíždějících do zaměstnání v rámci Královéhradeckého kraje. Z toho téměř 87 % dojíždělo za prací denně. Pracovních mikroregionů bylo na základě proudu dojížděky za prací vytipováno 16, přičemž dominantní postavení měl mikroregion Hradec Králové. Je to dáno jeho postavením krajského města. Ze všech pracovních mikroregionů měly pouze mikroregiony Hradec Králové, Vrchlabí, Trutnov a Náchod aktivní saldo dojížděky za prací a v souladu s tím i počet pracovních míst na 1 000 zaměstnaných obyvatel bydlících v regionu byl vyšší než 1 tisíc. Nejvíce, 1 062 pracovních míst bylo v mikroregionu Hradec Králové, od 1 056 do 1 003 pracovních míst pak v mikroregionech Vrchlabí, Trutnov a Náchod.

Tab. 3.2.14 Dojížděka za prací podle pohlaví, věku a odvětví (SLDB 2001)

	Počet dojíždějících z jiných krajů	Počet vyjíždějících do jiných krajů	Saldo dojížděky
Celkem	13 599	15 118	-1 519
v tom podle pohlaví:			
muži	8 883	10 425	-1 542
ženy	4 716	4 693	23
v tom ve věku:			
15 - 24 let	2 883	3 432	-549
25 - 29 let	2 606	3 652	-1 046
30 - 39 let	3 105	3 337	-232
40 - 49 let	2 835	2 605	230
50 - 59 let	1 923	1 872	51
60 a více let a nezj.	247	220	27
z toho podle odvětví:			
zemědělství, lesnictví	437	357	80
průmysl	3 694	4 222	-528
stavebnictví	1 567	1 598	-31
doprava a telekomunikace	1 001	1 306	-305
obchod	1 347	1 374	-27
školství	502	489	13
zdravotnictví, soc. činnosti	846	745	101

3.3. Nezaměstnanost

Z hlediska využití lidských zdrojů lze nezaměstnanost chápat jako vyjádření množství a struktury nevyužitého pracovního potenciálu. Krátkodobá nezaměstnanost může být za určitých podmínek i motivující k přizpůsobování se pracovní síly požadavkům pracovního trhu, naopak dlouhodobá nezaměstnanost má jednoznačně negativní vliv na kvalitu lidských zdrojů.

Obecná míra nezaměstnanosti je ukazatel z výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), definovaný v úvodu předchozí kapitoly. V této kapitole budou uvedeny také údaje o počtu neumístěných uchazečů o zaměstnání, jejich struktuře a počtu volných pracovních míst, které jsou převzaty z informačního systému Ministerstva práce a sociálních věcí. **Neumístění uchazeči o zaměstnání (nezaměstnaní)** jsou osoby trvale bydlící v daném regionu, které nejsou v pracovním nebo obdobném vztahu k zaměstnavateli ani nevykonávají samostatnou výdělečnou činnost a které požádaly úřad práce o zprostředkování vhodného zaměstnání. **Dosažitelní neumístění uchazeči o zaměstnání** jsou evidovaní nezaměstnaní, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí do zaměstnání.

Registrovaná míra nezaměstnanosti podle původní metodiky, platné do 30. 6. 2004, je podíl vyjádřený v procentech, kde v čitateli je počet neumístěných uchazečů o zaměstnání a ve jmenovateli disponibilní pracovní síla (tj. zaměstnaní z VŠPS + neumístění uchazeči). Registrovaná míra nezaměstnanosti podle nové metodiky, platné od 1. 7. 2004 (zavedena v důsledku harmonizace ukazatele s Evropskou unií), je podíl vyjádřený v procentech, kde v čitateli je počet dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání a ve jmenovateli součet zaměstnaných z VŠPS, počtu pracujících cizinců podle evidence MPSV a MPO a počtu dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání.

Uchazeči o zaměstnání a míra nezaměstnanosti

Podle údajů VŠPS bylo v roce 2005 v Královéhradeckém kraji 12,9 tisíc osob, které se ucházely o zaměstnání (byly nezaměstnané). Proti roku 2000 se tento počet snížil o 4,2 tisíc osob, tj. o čtvrtinu. Průměrný roční pokles počtu uchazečů o práci v relativním vyjádření byl 5,6 %, ale v roce 2005, kdy byl nejvyšší, dosáhl 27,1 % (v roce 2005 se počet nezaměstnaných meziročně snížil o 4,8 tisíc osob). Obecná míra nezaměstnanosti klesla v roce 2005 na 4,8 %, zatímco v roce 2000 činila ještě 6,1 %, v roce 2004 dokonce 6,6 %. Pokles ukazatele obecné míry nezaměstnanosti, resp. počtu uchazečů o zaměstnání z pohledu VŠPS nebyl ale způsoben růstem zaměstnanosti. Byl totiž zaznamenán pokles počtu ekonomicky aktivních osob, tedy pracovní síly, i pokles počtu zaměstnaných. Na druhé straně ovšem výrazně vzrostl počet ekonomicky neaktivních, např. počet důchodců vzrostl o 2,5 tisíc, tj. o 2,1 %.

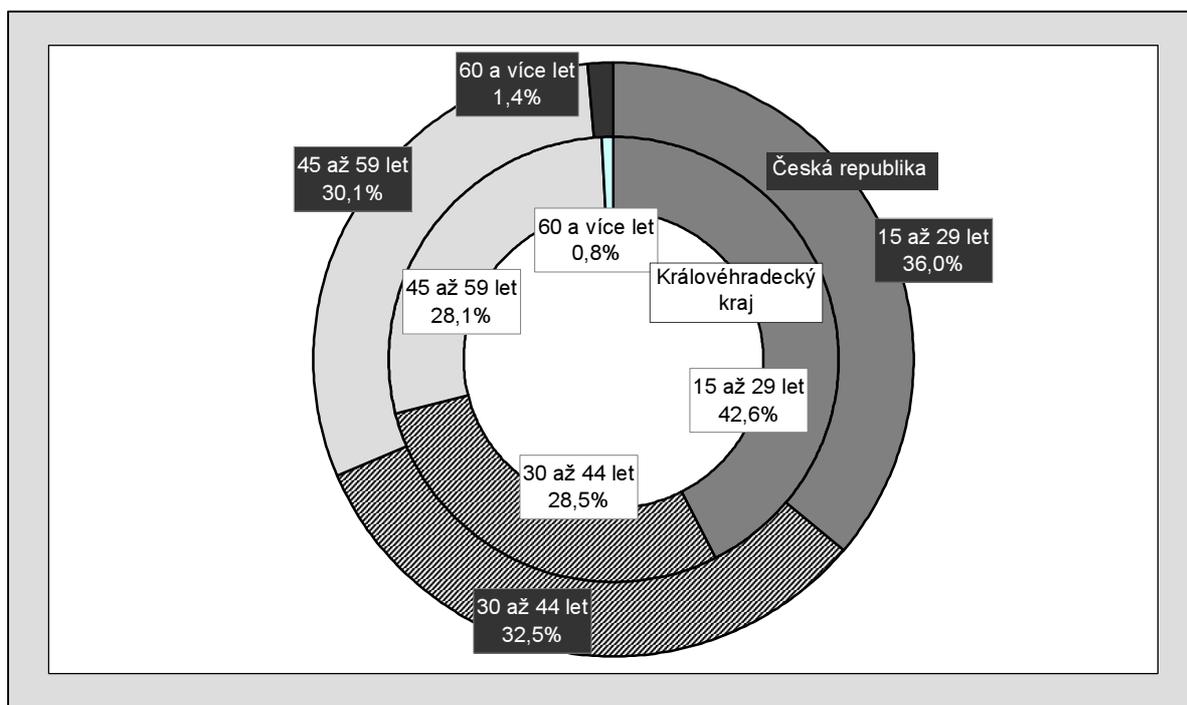
Tab. 3.3.1 Nezaměstnanost podle věku - roční průměry (VŠPS)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %		Struktura v %	
							2005/ 2000	prů- měrná roční	2000	2005
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	6,11	6,10	4,17	5,85	6,59	4,77	¹⁾ -1,34	x	x	x
Obecná míra nezaměstnanosti žen (%)	7,52	8,92	5,68	8,10	8,61	6,66	¹⁾ -0,86	x	x	x
Nezaměstnaní celkem (tis. osob)	17,1	16,9	11,5	16,0	17,7	12,9	-25,0	-5,6	100,0	100,0
v tom ve věku:										
15 - 29 let	7,3	8,0	5,6	6,3	7,7	5,5	-24,5	-5,5	42,3	42,6
30 - 44 let	4,7	5,2	3,3	4,6	4,7	3,7	-22,0	-4,8	27,4	28,5
45 - 59 let	4,5	3,3	2,0	4,7	5,1	3,6	-19,0	-4,1	26,1	28,1
60 a více let	0,7	0,5	0,5	0,4	0,2	0,1	-86,0	-32,5	4,2	0,8
z toho: nezaměstnané ženy (tis. osob)	9,4	11,0	6,9	9,7	10,4	7,9	-15,6	-3,3	100,0	100,0
v tom ve věku:										
15 - 29 let	3,8	5,2	3,2	2,9	3,5	3,5	-5,8	-1,2	40,1	44,7
30 - 44 let	3,1	4,1	2,5	3,4	3,3	2,4	-23,5	-5,2	33,3	30,2
45 - 59 let	2,2	1,4	0,9	3,2	3,4	1,9	-12,4	-2,6	23,0	23,8
60 a více let	0,3	0,3	0,4	0,2	0,2	0,1	-71,0	-21,9	3,7	1,3

¹⁾ rozdíl 2005 - 2000 v procentních bodech

Obecná míra nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji byla v roce 2005 druhá nejnižší po Hl. m. Praze (3,51 %) a 3,16 procentních bodů pod průměrem České republiky (7,93 %). Nejvyšší úroveň obecné míry nezaměstnanosti byla v kraji Ústeckém (14,53%) a Moravskoslezském (13,89 %). Z pohledu změny obecné míry nezaměstnanosti v roce 2005 oproti roku 2000 došlo ve 4 krajích ke zvýšení tohoto ukazatele – nejvýrazněji v Karlovarském kraji (o 2,50 bodů), naopak nejvýraznější snížení zaznamenal kraj Olomoucký (o 2,79 bodu). V Královéhradeckém kraji klesla obecná míra nezaměstnanosti o 1,34 procentních bodů.

Graf 15 Nezaměstnaní podle věku v roce 2005 (VŠPS)

Ve všech sledovaných letech tvořily ženy nadpoloviční většinu nezaměstnaných (v roce 2005 to bylo 61,2 %). Také obecná míra nezaměstnanosti byla u žen vyšší a za 6 let klesla pouze o 0,86 procentních bodů, zatímco u nezaměstnaných celkem o již zmíněných 1,34 bodů.

Tab. 3.3.2 Kvalifikační struktura nezaměstnaných - roční průměry (VŠPS)

							v tis. osob			
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %		Struktura v %	
							2005/2000	průměrná roční	2000	2005
Nezaměstnaní celkem	17,1	16,9	11,5	16,0	17,7	12,9	-25,0	-5,6	100,0	100,0
z toho:										
základní vzdělání	3,3	3,5	2,7	3,3	3,4	1,5	-55,2	-14,8	19,2	11,4
střední odborné (OU + OŠ)	7,5	6,2	4,4	7,8	10,2	7,3	-2,3	-0,5	43,6	56,8
střední odborné a všeobecné s maturitou	5,1	6,8	3,8	4,3	3,5	3,2	-36,4	-8,7	29,5	25,0
vysokoškolské	0,8	0,4	0,6	0,5	0,6	0,9	3,0	0,6	4,9	6,7
z toho: nezaměstnané ženy	9,4	11,0	6,9	9,7	10,4	7,9	-15,6	-3,3	100,0	100,0
z toho:										
základní vzdělání	1,9	1,8	1,8	1,8	2,0	0,9	-49,8	-12,9	20,0	11,9
střední odborné (OU + OŠ)	3,3	3,8	2,2	4,8	5,6	3,7	11,2	2,2	35,8	47,2
střední odborné a všeobecné s maturitou	3,8	5,2	2,6	2,8	2,4	2,5	-33,2	-7,8	40,2	31,8
vysokoškolské	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,7	90,8	13,8	4,1	9,2

Z hlediska věku bylo mezi nezaměstnanými nejvíce mladých lidí do 29 let, následovaly další dvě věkové skupiny (30 – 44 let a 45 – 59 let). V roce 2005 byl počet nezaměstnaných v obou těchto skupinách přibližně shodný (3,7, resp. 3,6 tisíc osob, což představovalo přibližně 28 % v každé skupině). U všech věkových skupin se v průběhu šesti let počet nezaměstnaných snižoval průměrným meziročním tempem 4 % až 5,5 % (s výjimkou skupiny 60 a více let, kde byla průměrná meziroční změna daleko větší). Vývoj počtu nezaměstnaných žen a jejich věková struktura kopíruje v podstatě vývoj u nezaměstnaných celkem.

Z hlediska vzdělání tvořily největší skupinu nezaměstnaných osoby se středním odborným vzděláním bez maturity, v roce 2005 jich bylo zjištěno 7,3 tisíc, tj. 56,8 %. Následovali nezaměstnaní se vzděláním středním odborným a všeobecným s maturitou (v roce 2005 tvořili přibližně čtvrtinu). Vysokoškoláků bylo logicky nejméně (v roce 2005 0,9 tisíc, tj. 6,7 %). Pokud jde o vývoj ve sledovaném období, na celkovém poklesu počtu nezaměstnaných o čtvrtinu (při průměrné meziroční záporné změně o 5,6 %) se podílely všechny vzdělanostní skupiny s výjimkou vysokoškoláků, kterých bylo mezi nezaměstnanými v roce 2005 o 3 % více než v roce 2000 a na struktuře nezaměstnaných se podíleli 6,7 %, zatímco v roce 2000 to bylo 4,9 %. Mezi nezaměstnanými ženami bylo v letech 2003 až 2005 nejvíce absolventek středního odborného vzdělání bez maturity (47,2 % v roce 2005), na začátku sledovaného období (2000 až 2002) bylo nejvíce nezaměstnaných maturantek. Nezaměstnaných vysokoškolaček a žen se středním odborným vzděláním bez maturity absolutně i relativně přibýlo, v ostatních vzdělanostních skupinách ubylo.

Další údaje o nezaměstnaných jsou čerpány ze zdrojů Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV). Účelem dvojího sledování není snaha zkoumat shodu či rozdílnost údajů z VŠPS a MPSV, ale zmapovat problematiku nezaměstnanosti z jiného úhlu pohledu a v podrobnějším členění.

Podle údajů MPSV bylo v Královéhradeckém kraji ke konci roku 2005 celkem 22 tisíc evidovaných uchazečů o zaměstnání. Tento počet byl oproti roku 2000 o 5,3 tisíc osob (32,1 %) vyšší a meziročně stoupal průměrným tempem 5,7 %. Na celkovém počtu nezaměstnaných v České republice se Královéhradecký kraj podílel 4,3 %.

S ohledem na možnost srovnání v delší časové řadě byla míra registrované nezaměstnanosti dopočtena v původní metodice i pro rok 2005. Na konci sledovaného období činila 7,97 % a byla o 2,08 procentních bodů vyšší než v roce 2000. Podle nové metodiky činila v roce 2005 míra registrované nezaměstnanosti 7,33 %. V roce 2005 byla v Královéhradeckém kraji pátá nejnižší míra nezaměstnanosti mezi kraji (podle nové metodiky byla stejná i v Libereckém kraji). Nejvyšší nezaměstnanost podle nové metodiky byla v roce 2005 v kraji Ústeckém (15,41 %) a Moravskoslezském (14,23 %), nejnižší pak v Hl. m. Praze (3,25 %) a ve Středočeském kraji (6,25 %).

Tab. 3.3.3 Nezaměstnanost k 31. 12. (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %	
							2005/ 2000	prů- měrná roční
Uchazeči o zaměstnání celkem	16 643	17 433	20 497	22 146	22 526	21 989	32,1	5,7
z toho:								
ženy	8 493	8 827	10 470	11 317	11 488	11 375	33,9	6,0
občané se zdravotním postižením	2 638	2 548	2 866	3 259	3 422	3 499	32,6	5,8
absolventi a mladiství	2 053	2 152	2 369	2 322	2 188	1 687	-17,8	-3,9
Uchazeči o zaměstnání pobírající příspěvek v nezaměstnanosti	7 008	8 298	9 747	9 658	7 407	7 568	8,0	1,5
Uchazeči o zaměstnání v evidenci Úřadu práce déle než 12 měsíců	5 224	4 442	5 290	6 629	6 986	7 301	39,8	6,9
Míra registrované nezaměstnanosti (%) ¹⁾	5,89	6,30	7,30	7,89	8,28	7,97	³⁾ 2,08	x
Míra registrované nezaměstnanosti (%) ²⁾	7,67	7,33	x	x
Volná pracovní místa celkem	5 031	3 950	2 764	2 298	2 075	2 731	-45,7	-11,5
z toho:								
občané se zdravotním postižením	118	73	36	39	36	47	-60,2	-16,8
absolventi a mladiství	372	704	742	634	261	431	15,9	3,0
Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	3,3	4,4	7,4	9,6	10,9	8,1	143,4	19,5

¹⁾ podle metodiky platné do 30. 6. 2004

²⁾ podle metodiky platné od 1. 7. 2004

³⁾ rozdíl 2005 - 2000 v procentních bodech

Nadpoloviční většinu (51,7 %) mezi nezaměstnanými celkem tvořily ženy. Také nárůst jejich počtu za sledované období i průměrné meziroční tempo růstu byly o něco vyšší než u nezaměstnaných celkem. Na vzestupu počtu nezaměstnaných o 5,3 tisíc se významnou měrou podíleli občané se zdravotním postižením (nárůst o 32,6 % na 3,5 tisíc osob v roce 2005). Příznivý vývoj lze sledovat u skupiny nezaměstnaných, kterou tvoří absolventi a mladiství. Na počátku sledovaného období jejich počet rostl (mezi rokem 2000 a 2002 o 0,3 tisíc), potom mírně klesal a mezi rokem 2004 a 2005 prudce poklesl o 0,5 tisíc osob. Počet uchazečů o zaměstnání, kteří pobírali příspěvek v nezaměstnanosti sice od roku 2000 vzrostl, ale podstatně méně než počet uchazečů o zaměstnání (8,0 % oproti 32,1 %). Tento relativně mírný nárůst ovlivnil příznivý vývoji až v letech 2004 a 2005, neboť do roku 2003 počet nezaměstnaných pobírajících příspěvek v nezaměstnanosti strmě rostl. V roce 2000 byl vyplácen příspěvek v nezaměstnanosti 42,1 % uchazečů o zaměstnání, v roce 2002 to bylo 47,6 % a v roce 2005 pouhým 34,4 % uchazečů.

Tab. 3.3.4 Uchazeči o zaměstnání podle KZAM k 31. 12. (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna (%)		Struktura ¹⁾ (%)	
							2005/2000	průměrná roční	2000	2005
Uchazeči o zaměstnání celkem	16 643	17 433	20 497	22 146	22 526	21 989	32,1	5,7	100,0	100,0
z toho podle zaměstnání (třída):										
vysoce kvalifikovaní nemanuální pracovníci (1+2+3)	2 357	2 586	2 877	3 135	3 104	2 761	17,1	3,2	14,2	12,6
nemanuální pracovníci s nižší kvalifikací (4+5)	3 672	3 915	4 787	4 939	5 142	5 089	38,6	6,7	22,1	23,1
manuální kvalifikovaní pracovníci (6+7+8)	4 322	4 465	5 292	5 842	5 858	5 443	25,9	4,7	26,0	24,8
manuální nekvalifikovaní pracovníci (9)	4 739	4 899	6 039	6 482	6 477	6 570	38,6	6,8	28,5	29,9

¹⁾ bez příslušníků armády (0) a kategorie "nezjištěno"

Struktura nezaměstnaných podle klasifikace zaměstnání, v nichž uchazeči o práci naposledy působili, nedoznala v roce 2005 oproti roku 2000 zásadních změn. Největší podíl mezi nezaměstnanými vždy zaujímali manuální nekvalifikovaní pracovníci (v letech 2000 i 2005 necelých 30 %), kategorie nemanuální pracovníci s nižší kvalifikací a manuální kvalifikovaní pracovníci zaujímaly každá kolem 25 % a vysoce kvalifikovaní nemanuální pracovníci tvořili mezi nezaměstnanými 14,2 % v roce 2000 a pouze 12,6 % v roce 2005.

Tab. 3.3.5 Uchazeči o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti k 31. 12. (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %		Struktura v %	
							2005/2000	průměrná roční	2000	2005
Uchazeči o zaměstnání celkem	16 643	17 433	20 497	22 146	22 526	21 989	32,1	5,7	100,0	100,0
v tom podle délky nezaměstnanosti:										
do 3 měsíců	5 177	5 841	6 128	6 024	7 057	6 710	29,6	5,3	31,1	30,5
3 - 6 měsíců	3 414	4 170	4 972	5 158	4 767	4 317	26,4	4,8	20,5	19,6
6 - 9 měsíců	1 679	1 813	2 434	2 488	2 167	2 119	26,2	4,8	10,1	9,6
9 - 12 měsíců	1 149	1 167	1 673	1 847	1 549	1 542	34,2	6,1	6,9	7,0
12 - 24 měsíců	2 761	1 943	2 782	3 553	3 328	3 330	20,6	3,8	16,6	15,1
nad 24 měsíců	2 463	2 499	2 508	3 076	3 658	3 971	61,2	10,0	14,8	18,1
Průměrná délka evidence (dny)	.	.	339	374	401	440	¹⁾ 101	x	x	x

¹⁾ rozdíl 2005 - 2002 ve dnech

Vysoké procento nezaměstnaných z hlediska délky nezaměstnanosti tvořili krátkodobě nezaměstnaní, tj. osoby, které přišly o práci nejdéle před 3 měsíci (přibližně 30 %). Průměrně ročně jich ve sledovaném období přibývalo 5,3 %, mezi rokem 2000 a 2005 činil nárůst 1,5 tisíc osob, tj. 29,6 %. Mnohem větším problémem je dlouhodobá nezaměstnanost, kdy jsou lidé bez práce déle než rok. V Královéhradeckém kraji činil v roce 2000 podíl takto dlouhodobě nezaměstnaných 31,4 % (a z toho téměř polovina osob byla nezaměstnaná déle než 2 roky), v roce 2005 podíl dlouhodobě nezaměstnaných vzrostl na 33,2 % (z toho více než 2 roky bylo bez práce 54 % osob). Alarmující je, že právě u skupiny nezaměstnaných déle než 2 roky došlo mezi roky 2000 a 2005 k největšímu nárůstu, o 61,2 % při průměrné roční změně o jednu desetinu. Díky nárůstu této skupiny se zvyšuje i průměrná délka nezaměstnanosti, která v roce 2002 dosáhla výše 339 dnů (předešlé dva roky nejsou k dispozici) a v roce 2005 již činila 440 dnů. Pokud bychom

srovnávali podíl nezaměstnaných déle než dva roky Královéhradeckého kraje (18,1 %) s ostatními kraji, byl na tom náš kraj v roce 2005 poměrně dobře. Zaujímal třetí pozici za Hl. m. Prahou (11,6 %) a krajem Jihočeským (14,6 %) a byl 8 procentních bodů pod průměrem České republiky (26,1 %).

Tab. 3.3.6 Uchazeči o zaměstnání podle výše měsíčního nároku podpory v nezaměstnanosti k 31. 12. (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %		Struktura v %	
							2005/2000	průměrná roční	2000	2005
Uchazeči o zaměstnání celkem	16 643	17 433	20 497	22 146	22 526	21 989	32,1	5,7	x	x
z toho s nárokem na podporu	7 008	8 298	9 747	9 658	7 407	7 568	8,0	1,5	100,0	100,0
v tom podle výše nároku:										
do 1 500 Kč	761	596	596	549	626	111	-85,4	-32,0	10,9	1,5
1 501 - 3 500 Kč	4 419	5 065	5 942	5 655	3 064	3 158	-28,5	-6,5	63,1	41,7
3 501 - 5 500 Kč	1 424	1 904	2 365	2 406	2 372	2 644	85,7	13,2	20,3	34,9
5 501 - 7 500 Kč	281	517	621	739	945	1 142	306,4	32,4	4,0	15,1
7 501 a více	123	216	223	309	400	513	317,1	33,1	1,8	6,8

Nejčastěji vyplácená částka podpory v nezaměstnanosti se pohybovala v rozmezí 1 501 až 3 500 Kč a v roce 2005 ji pobíralo přibližně 42 % uchazečů s nárokem na podporu. Bylo to sice téměř o 30 % méně uchazečů než v roce 2000, ale zato výrazně stoupl počet uchazečů, kteří pobírali vyšší částky. Například počet nezaměstnaných s nárokem na podporu 3 501 až 5 500 Kč stoupl o 86 %, těch co pobírali 5 501 až 7 500 Kč o 306 % a na 7 501 a více Kč mělo nárok dokonce o 317 % více uchazečů. Nutno však konstatovat, že na tak vysoké částky podpory v nezaměstnanosti mělo nárok pouze malé množství osob. Průměrnou částkou vyplácené podpory v roce 2005 ve výši 4 167 Kč se Královéhradecký kraj řadil až na deváté místo (na první místě je Hl. m. Praha s 5 411 Kč, na posledním místě Zlínský kraj s 4 006 Kč). Toto pořadí zhruba odpovídá průměrným hrubým mzdám v jednotlivých krajích. Za Českou republiku celkem bylo v průměru vypláceno 4 294 Kč měsíčně jako podpora v nezaměstnanosti.

Tab. 3.3.7 Uchazeči o zaměstnání v rekvalifikaci k 31. 12. (MPSV)

	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %		Podíl v %	
						2005/2001	průměrná roční	2001	2005
Uchazeči o zaměstnání v rekvalifikaci celkem	2 212	2 534	2 602	2 722	2 528	14,3	2,7	x	x
z toho:									
rekvalifikace ukončené úspěšně	1 151	1 591	1 966	2 167	2 078	80,5	12,5	52,0	82,2
ženy	1 420	1 673	1 755	1 752	1 482	4,4	0,9	64,2	58,6
mladiství bez kvalifikace	6	55	28	13	18	200,0	24,6	0,3	0,7
absolventi škol	225	427	450	445	239	6,2	1,2	10,2	9,5
občané se zdravot. postižením	201	205	177	183	180	-10,4	-2,2	9,1	7,1
Průměrný věk uchazečů v rekval.	33,4	32,4	32,2	33,1	34,5	¹⁾ 1,1	x	x	x

¹⁾ rozdíl 2005 - 2001 v letech

Nejen větší nabídka pracovních míst, ale také snaha a schopnost uchazečů o zaměstnání přizpůsobit se požadavkům pracovního trhu ovlivňuje situaci na trhu práce daného regionu. Úřady práce hledají a zájemcům nabízejí stále nové možnosti rekvalifikace. Ročně má v kraji zájem o rekvalifikaci přibližně 2,5 tisíce osob, ale ne všechny ji úspěšně dokončí. Úspěšnost však každoročně stoupá. Jestliže v roce 2001 úspěšně ukončilo rekvalifikaci 52,0 % přihlášených zájemců, v roce 2003 to bylo již 75,6 % a v roce 2005 dokonce 82,2 %. Potvrzuje to také fakt, že počet uchazečů o zaměstnání, kteří začali s rekvalifikací, vzrostl mezi rokem 2000 a 2005 o 14,3 %, ale počet úspěšně rekvalifikovaných vzrostl o 80,5%. Největší absolutní počet zájemců o rekvalifikaci i těch, co ji úspěšně dokončili byl v roce 2004 a souvisel s největším počtem nezaměstnaných v tomto roce. Mezi uchazeči o zaměstnání, kteří se zapojili do rekvalifikace, bylo v roce 2005 téměř 59 % žen, v roce 2000 to bylo však ještě o 5 procentních bodů více žen. Ve sledovaném období třikrát stoupl počet mladistvých bez kvalifikace, kteří se rekvalifikovali, na druhé straně občané se zdravotním postižením se do rekvalifikačních kurzů hlásili stále méně a mezi rokem 2000 a 2005 jejich počet klesl o jednu desetinu. Průměrný věk uchazečů v rekvalifikaci se zvýšil o 1,1 roku a v roce 200 činil 34,5 roků.

Volná pracovní místa

Volných pracovních míst, který trh nabízí, je omezený počet a je jich výrazně méně než počet uchazečů o zaměstnání. V roce 2005 bylo v Královéhradeckém kraji k dispozici 2,7 tisíc volných míst, což bylo téměř o polovinu méně než v roce 2000. Jejich počet v průběhu sledovaných let kolísal, paradoxně nejméně jich bylo v roce 2004, kdy byl evidován největší počet nezaměstnaných a z toho tedy vyplynul i největší počet uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo v tomto roce (10,9 osob).

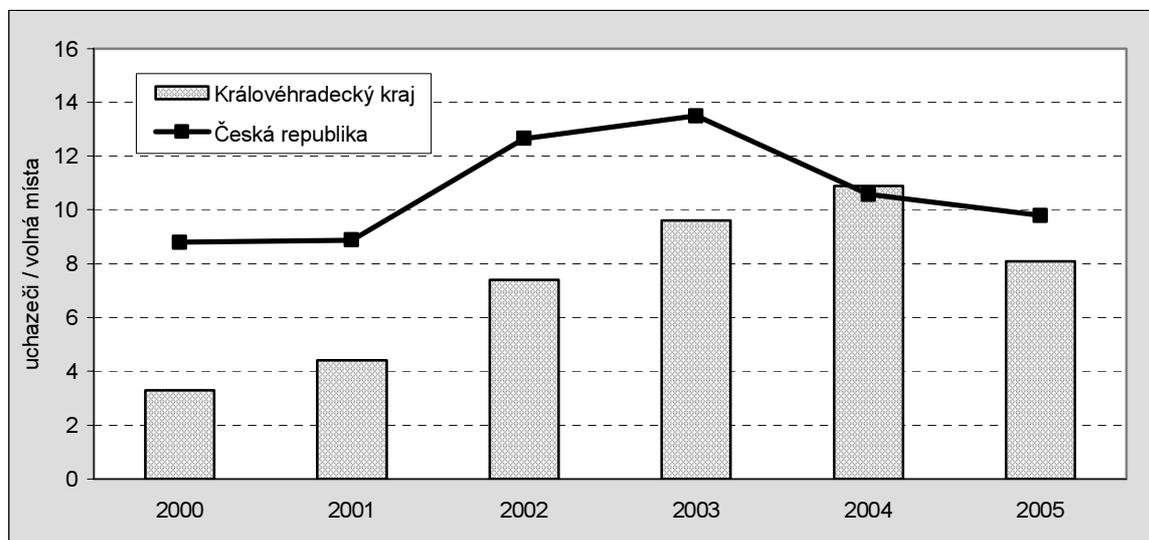
Tab. 3.3.8 Kvalifikační struktura volných pracovních míst k 31. 12. (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %		Struktura v %	
							2005/2000	průměrná roční	2000	2005
Volná pracovní místa celkem	5 031	3 950	2 764	2 298	2 076	2 731	-45,7	-11,5	100,0	100,0
z toho										
základní vzdělání vč. bez vzdělání	1 403	1 203	932	736	620	737	-47,5	-12,1	27,9	27,0
střední vzdělání bez maturity vč. vyučených	2 870	2 040	1 280	1 014	968	1 438	-49,9	-12,9	57,0	52,7
ÚSO vzdělání vč. vyučených s maturitou	487	455	367	418	343	396	-18,7	-4,1	9,7	14,5
úplně střední všeobecné vzdělání	42	13	12	8	1	14	-66,7	-19,7	0,8	0,5
vyšší odborné vzdělání	8	12	4	6	8	18	125,0	17,6	0,2	0,7
vysokoškolské vzdělání vč. vědecké výchovy	209	215	158	105	125	117	-44,0	-11,0	4,2	4,3

Nejvíce volných míst nabízel trh práce pro absolventy středního stupně vzdělání bez maturity včetně vyučených. V roce 2005 měli k dispozici více než polovinu všech volných pracovních míst. V roce 2000 byl jejich podíl ještě vyšší (57 %). Přibližně třetina volných míst bývá pravidelně určena pro osoby se základním vzděláním a bez vzdělání. Pro nezaměstnané s úplným středním odborným vzděláním včetně vyučených s maturitou bylo v roce 2005 nabízeno necelých 15 % volných míst. Pro vysokoškolsky vzdělané osoby včetně vědecké výchovy bylo v roce 2005 nabízeno 117 volných pracovních míst, tj. 4,3 % z celkového počtu.

Graf 16 Počet uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo k 31. 12.

Zdroj: MPSV

Pro srovnání krajů nebo porovnání s republikovým průměrem je vhodnější ukazatel počet volných pracovních míst přepočítaný na počet uchazečů o zaměstnání. Z hlediska počtu volných pracovních míst byl pro uchazeče o zaměstnání nejsložitější rok 2004, kdy se o jedno pracovní místo ucházelo 10,9 osob a byl to jediný ze sledovaných roků, kdy počet v kraji převyšoval celorepublikový průměr (ten byl 10,6 osob). Naopak nejpříznivější situace byla v roce 2000 s počtem 3,3 uchazečů na jedno pracovní místo. V roce 2005 čekalo v kraji na jedno volné pracovní místo 8,1 uchazečů, o 1,7 osob méně než v celé republice. Ještě příznivější situace byla v Hl. m. Praze (2,2 osob), dále v krajích Plzeňském, Středočeském a Libereckém. Největší zástup nezaměstnaných čekal na jedno volné pracovní místo v krajích Moravskoslezském (29,2 osob) a Ústeckém (26 osob).